

ПРИЛОГ 12-S

Детални одредби за барања за изведба за МДЕ се утврдени во посебна одлука на Комисијата.

ПРИЛОГ 12-II

Детални одредби за барања за изведба за скенери за обезбедување се утврдени во посебна одлука на Комисијата.

ПРИЛОГ 12-J

Детални одредби за барања за изведба за откривање на траги на експлозив (ЕТД) се утврдени во посебна одлука на Комисијата.

702.

Прз основа на член 86-а став (6) од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/06, 24/07, 103/08, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15 и 152/15), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 10.2.2016 година, донесе

УРЕДБА**ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА УРЕДБАТА ЗА МЕРКИТЕ И ПРОЦЕДУРИТЕ ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ ВО ЦИВИЛНО-ТО ВОЗДУХОПЛОВСТВО****Член 1**

Во Уредбата за мерките и процедурите за олеснување во цивилното воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/11 и 36/13) Прилогот 1 се заменува со нов Прилог 1 кој е составен дел на оваа уредба.

Член 2

Оваа уредба влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 42-924/1

10 февруари 2016 година

Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
Емил Димитриев, с.р.

Прилог 1

АНЕКС 9 НА КОНВЕНЦИЈАТА ЗА МЕЃУНАРОДНО ЦИВИЛНО ВОЗДУХОПЛОВСТВО
(13-то издание, Амандман 24 и 25)

МЕЃУНАРОДНИ СТАНДАРДИ И ПРЕПОРАЧАНИ ПРАКТИКИ

ГЛАВА 1. ДЕФИНИЦИИ И ОПШТИ ПРИНЦИПИ

А. Дефиниции

Кога следните термини се користат во Стандардите и препорачаните практики за олеснување, во смисла на овој Анекс:

Дозвола за влез. Дозволата која му се дава на лице за влез во Република Македонија, од страна на јавните органи, во согласност со домашните закони.

Систем за прелиминарни податоци (API). Систем за електронски комуникации каде што елементите на бараните податоци се прибираат и испраќаат до службите за гранична контрола пред заминувањето односно пристигнувањето на летот и се ставаат на располагање на првата линија на аеродромот на влегувањето.

Опрема во воздухоплов. Предмети, вклучително и опремите за прва помош и за преживување како и залихите за бифето, но не и резервните делови или залихи за користење во воздухоплов за време на лет.

Оператор на воздухоплов. Лице, организација или претпријатие кое врши или се нуди да врши сообраќај со воздухоплови.

Документи на оператор на воздухоплов. Авионски товарни листови/потврди за пратки, патнички билети и пропусници за влез во воздухоплов, банкови и застапнички документи за финансиско порамнување, билети за вишок на багаж, налози за разнородни наплати, записници за штети и нерегуларности, налепници за багаж и товар, редови на летање и документи за тежина и рамнотежа, кои ги користат оператори на воздухоплови.

Авиопревозник. Согласно Член 96 од Конвенцијата, кое било претпријатие за воздушен превоз кое нуди или врши редовен меѓународен воздушен сообраќај.

Овластен застапник. Лице кое го застапува операторот на воздухопловот и кое е овластено од страна на или во името на ваквиот оператор да ги врши формалностите во врска со влезот и пропуштањето на воздухоплов на оператор, екипаж, патници, товар, пошта, багаж или залихи и вклучува, онаму каде што дозволува државниот закон, трета страна која е овластена да го опслужува товарот на воздухопловот.

Автоматизирана гранична контрола. Автоматизиран систем со кој се докажува автентичноста на машински читливите патни документи или токени, и со кој се утврдува дека патникот е законскиот имател на документот или токенот, податоци од граничната контрола за сомневањата, потоа со истиот се утврдува и подобноста за преминување на граница согласно претходно дефинирани правила.

Багаж. Лична сопственост на патниците или на екипажот кои се превезуваат со воздухопловот согласно договор со операторот.

Граничен интегритет. Спроведувањето, од страна на Република Македонија, на нејзините закони и/или прописи во врска со движењето на стоки и/или лица преку нејзините граници.

Товар. Каква било сопственост која се превезува со воздухоплов, освен пошта, залихи, багаж со придружба или погрешно пренесен багаж.

Инспектор за цивилно воздухопловство. Инспектор за цивилно воздухопловство е лице кое е определено од договорна земја за вршење на инспекциски надзор на безбедноста, обезбедувањето или сродни аспекти на вршењето на воздушниот превоз, согласно упатствата на надлежниот орган.

Напомена. – Типовите на инспектори за цивилно воздухопловство вклучуваат инспектори за пловидбеност, за летачки операции и секакви други аспекти поврзани со безбедноста и аспекти поврзани со обезбедувањето на операциите за превоз по воздушен пат.

Царинска проверка на стока. Спроведување на царинските формалности кои се неопходни со цел да се овозможи влез на стока за домашна употреба, извоз или нејзино ставање во некаква друга царинска постапка.

Почеток на патувањето. Место на кое лицето го започнало своето патување, не земајќи го предвид кој било аеродром на кој тоа лице застанало заради директен транзит или единствен односно врзан лет, доколку не ја напуштило зоната за директен транзит на аеродромот за кој станува збор.

Залихи во бифето. Артикали за една или повеќе употреби кои операторот на воздухопловот ги користи за давање услуги за време на летовите, особено храната и пијалаците за патниците како и предмети наменети за удобноста на патниците.

Член на екипаж. Лице кое го задолжил оператор на воздухоплов да извршува задачи во воздухоплов во текот на периодот на летањето.

Декларант. Секое лице кое прави декларација за стока или во чиешто име е направена таква декларација.

Налог за депортација. Писмен налог, издаден од страна на надлежните органи на Република Македонија, кое му се врачува на депортиреецот со којшто му се наредува да ја напушти Република Македонија.

Депортиреец. Лице на кое законски му бил дозволен влез во Република Македонија од страна на нејзините органи, или кое илегално влегло во Република Македонија, но на коешто подоцна надлежните органи формално му наредиле да ја напушти Република Македонија.

Зона на директен транзит. Посебна зона која се наоѓа на меѓународен аеродром, одобрена од страна на надлежните јавни органи и под нивен директен надзор или контрола, во којашто

патниците можат да престојуваат во текот на транзитот или трансферот, без да бараат влез во Република Македонија.

Режим за директен транзит. Посебен режим кој е одобрен од страна на надлежните јавни органи со кој сообраќајот кој накратко паузира при поминувањето низ Република Македонија може да остане под нивна директна контрола.

Излегување од воздухоплов. Напуштањето на воздухопловот по слетување, освен напуштањето од страна на екипаж или патници кои продолжуваат во наредната фаза на истиот единствен лет.

Дезинфекција. Процедура при којашто се преземаат медицински постапки за контрола и уништување на заразни агенси на човечко или животинско тело, во или на зафатени делови од воздухоплов, багаж, товар, стока или садови, зависно од потребата, со директноизложување на хемиски или физички средства.

Дезинсекција. Операција при која се преземаат сите мерки за контрола или уништување на инсектите присутни во воздухопловот и во контејнерите.

Влегување во воздухоплов. Влегување на патници во воздухоплов заради започнување на лет, освен на оние екипажи или патници кои влегле во претходната фаза на истиот единствен лет.

eMRTD. MRTD (пасош, виза или картичка) кој во себе има бесконтактно вградено коло и способност да се користи за биометричка идентификација на носителот на MRTD, согласно стандардите утврдени во соодветниот дел од Док. 9303 - *Патни документи што се читаат машински*.

Придружба. Лице кое го овластува Република Македонија или оператор на воздухоплови за придружба на лица на кои не им е дозволен влез или протерани лица кои се отстрануваат од Република Македонија.

Член на екипаж на летање. Лиценциран член на екипаж на којшто му се доделени задолженија кои се од суштинско значење за работата на воздухопловот во периодот на летањето.

Слободна зона. Дел од територијата на Република Македонија кадешто сите стоки кои се внесени, во однос на увозните давачки и даноци, вообичаено се третираат како да се надвор од царинската територија.

Операција на генерална авијација. Операција на воздухоплов која не е операција на комерцијален воздушен превоз или операција од областа на специјализирани услуги со воздухоплов.

Земска опрема. Специјализирани предмети кои се користат за одржување, поправка и сервисирање на воздухоплов на земја, вклучително и опремите за тестирање односно оние за опслужување на товар и на патници.

Јавен регистар на клучеви ICAO (ICAO JPK – PKD). Централната база на податоци која служи како депозитар на сертификати за потписниците на документи (СПД) (кадешто се содржани шифри на потписниците на документи), Главната листа на земјите потписнички на СА, Земјата потписник на СА линк сертификатите и листи на повлечени сертификати од страна на учесниците, заедно со

систем за нивна дистрибуција низ светот кој го одржува ИCAО во името на учесниците со цел да се олесни валидацијата на податоците содржани во електронските патни документи што се читаат машински.

Пасошка контрола. Мерки кои се усвоени од страна на Република Македонија за контрола на влезот, транзитот и заминувањето од нејзината територија на лицата кои патуваат по воздушен пат.

Увозни давачки и даноци. Царински давачки и сите други даноци, такси или наплати, кои се наплаќаат при увоз или во врска со увоз на стоки. Не се вклучени оние наплати чиј износ е во рамките на приближната цена на дадените услуги или којашто е наплатена од царината во името на друг државен орган.

Измамник. Лице кое се преставува како законски имател на оригиналниот патен документ.

Лице со несоодветна документација. Лице кое патува, или се обидува да патува: (а) со патна исправа со истечена важност или неважечка виза (б) со лажна, фалсификувана или изменета патна исправа или виза; (в) со нечија друга патна исправа или виза; (г) без патна исправа; или (д) без виза, доколку е потребно да ја има.

Лице на кое не му се дозволува влез. Лице на кое му е, или ќе му биде одбиена дозвола за влез во Република Македонија од страна на нејзините власти.

Интерактивен API (iAPI) е електронски систем кои, за време на пријавувањето на патникот за полетувањ, елементи од податоците на API кои ги собира операторот на воздухоплови ги пренесува до државните органи кои, за време на постоечките работни времиња за обработка на пријавувањето на патникот, враќа назад до операторот порака со одговор за секој патник/или член на екипаж.

Меѓународен аеродром. Секој аеродром кој е определен од страна на Република Македонија на чијашто територија се наоѓа како аеродром за влез и заминување заради вршење меѓународен воздушен сообраќај, каде што се извршуваат формалностите својствени за царинска и пасошка контрола, здравствена заштита, карантин на животни и растенија и слични постапки.

Товарење. Внесување на товар, пошта, багаж или залихи во воздухоплов со цел да се превезат со лет.

Пошта. Пратки со кореспонденција и други предмети кои се доставуваат до поштенски служби за да бидат испорачани согласно прописите на Светската поштенска унија (СПУ).

Погрешно пренесен багаж. Багаж кој ненамерно или случајно е одделен од патниците или екипажот.

Контрола на наркотични средства. Мерки за контрола на незаконско пренесување на наркотични средства и психотропни супстанции по воздушен пат.

Погодности за патниците. Средствата кои се обезбедуваат за патниците, но кои не се од суштинско значење за опслужувањето на истите.

Лица со инвалидитет. Секое лице чија подвижност е намалена заради физичка онеспособеност (сестилна или локомоторна), интелектуален недостаток, старост, болест или која било друга причина за онеспособеност при користењето на превозот и чијашто состојба бара особено внимание и прилагодување на услугите кои инаку им се достапни на сите патници, согласно потребите на ваквото лице.

Водач на воздухоплов. Пилотот кој е одговорен за работата и безбедноста на воздухопловот за време на летот.

Јавни органи. Службите или функционерите на Република Македонија кои се одговорни за применувањето и спроведување на конкретни закони и прописи на Република Македонија кои се однесуваат на кој било аспект од овие Стандарди и препорачани практики.

Тревога во јавното здравје со меѓународни импликации. Вонреден настан кој според *Меѓународните здравствени прописи* (2005 год.) на Светската здравствена организација се смета дека: (i) претставува ризик за здравјето на јавноста на други земји заради ширење на болест и (ii) потенцијално изискува координирано меѓународно делување.

Ризик за јавното здравје. Можност за настан кој може негативно да влијае на здравјето на луѓето, со нагласка на тоа дека може да се шири на меѓународно ниво и да претставува сериозна и директна опасност.

Пропуштање на стока. Активност од страна на царинските власти со која се овозможува стоките кои биле оцаринети да се стават на располагање на соодветните лица.

Летови за давање помош. Летови кои се вршат заради хуманитарни цели, со коишто се превезува персонал кој дава помош, залихи за помош во облик на храна, облека, сместување, медицински и други предмети за време на или после вонредна состојба и/или катастрофа и/или се користат за евакуација на лица од места каде што постои опасност за нивниот живот или здравје заради таквата вонредна состојба и/или катастрофа, до сигурно засолниште во истата или друга земја која сака да прими такви лица.

Отстранување на лице. Дејство на јавни органи на Република Македонија, согласно домашните закони, со кое му се наложува на лице да ја напушти Република Македонија.

Налог за отстранување. Писмен налог кој Република Македонија му го издава на операторот со чијшто лет допатувало лице кое не смее да се пропушти, со којшто му се наложува на операторот да го отстрани тоа лице од нејзината територија.

Проценка на ризик. Проценка на земјата која врши депортација за тоа дали депортирегот треба да биде отстранет со приружба или без придружба со комерцијален воздушен сообраќај. Проценката треба да ги земе предвид сите важни фактори, вклучително и здравствената, менталната и физичката способност за превоз со комерцијален лет, прифаќањето или неприфаќањето да патува, начинот на однесување и дали има историја на насилничко однесување.

Справување со ризик. Систематска примена на постапки и практики за справување со коишто на граничните инспекциски служби им се обезбедуваат неопходните информации заради постапување во врска со движења или пратки кои претставуваат ризик.

Безбедносна опрема. Специјализирани направи кои се користат, поединечно или како дел од систем, за заштита или откривање на постапки на незаконско попречување на цивилното воздухопловство и на неговите уреди.

Резервни делови. Предмети, вклучително со мотори и елиси, кои служат за поправка или замена и коишто се вградуваат во воздухоплов.

Земја на регистер. Земјата во чиј регистар е впишан воздухопловот.

Залихи. а) Залихи за конзумација; и б) Залихи кои треба да се изнесат.

Залихи за конзумација: Стоки без разлика дали се продаваат или не, кои се наменети за конзумација од страна на патниците и екипажот на воздухопловот, како и стоки кои се неопходни за работа и одржување на воздухоплов, вклучително со горивата и маслата.

Залихи кои треба да се изнесат. Стоки за продажба на патниците и на екипажот на воздухоплов со цел да бидат изнесени.

Привремена дозвола за влез. Царинската постапка согласно која одредени стоки можат да се донесат на царинска територија со условно ослободување, целосно или делумно, од плаќање на увозни давачки и даноци; таквите стоки мора да се увезуваат за посебна цел, мора да се наменети за повторно извезување во конкретен рок и да не претрпеле никаква промена освен нормалната амортизација заради нивното користење.

Единствен лет. Одредена операција на воздухоплов која операторот ја идентификува со користење на истиот симбол од местото на поаѓање, преку кои било посредни места, па сè до местото на пристигнување.

Патна исправа. Пасош или друг званичен документ за идентификација кој е издаден од страна на земја или организација, кој законскиот носител може да го користи за меѓународно патување.

Непридружувачки багаж. Багаж кој се пренесува како товар и кој може, но не мора да се превезува на истиот воздухоплов со лицето на кое му припаѓа.

Неподигнат багаж. Багаж кој пристигнал на аеродром и не е подигнат или побаран од страна на патник.

Неидентификуван багаж. Багаж на аеродром со или без етикета, кој не е подигнат од страна на патник, односно не е поврзан со патник.

Растоварување. Отстранување на товар, пошта, багаж или залихи од воздухоплов по неговото слетување.

Посетител. Секое лице кое се симнува од воздухоплов и влегува на територијата на Република Македонија која не е земјата во којашто тоа лице вообичаено престојува, и има право да остане во неа, согласно прописите на Република Македонија, за легитимни цели кои не значат доселување, туку туристичко патување, рекреација, спорт, од здравствени причини, семејни причини, верски

ацилак или деловно и не се ангажира во работа заради материјален надомест за време на престојот на територијата што ја посетува.

Б. Општи принципи

1.1 Стандардите и препорачаните практики од овој Анекс се применуваат за сите категории на операции на воздухоплов, освен тогаш кога одредена одредба се однесува посебно на само еден тип на операција.

1.2. Република Македонија ги презема нужните мерки за да се осигури дека:

- а) времето кое е потребно за спроведување на граничните контроли во однос на лица и воздухоплови како и за ослободување/царинење на стоки е минимално.
- б) спроведувањето на административните и контролните постапки предизвикува минимални тешкотии;
- в) размената на значајни информации помеѓу договорните земји, операторите и аеродромите се поттикнува и се унапредува до најголем можен степен; и
- г) се одржуваат оптимални нивоа на безбедност и усогласеност со законот.

1.3 Јавните органи ја користат постапката за справување со ризик при извршувањето на граничната контрола при ослободувањето/царинењето на стоки.

1.4 Јавните органи изготвуваат ефикасна информатичка технологија за зголемување на ефикасноста и ефективноста на процедурите на аеродромите.

1.5 Одредбите од овој Анекс не исклучуваат примена на националната регулатива во врска со мерките за воздухопловна безбедност или други неопходни контроли.

1.6 **Препорачана практика.** – *Јавните органи и операторите на воздухоплови треба да разменуваат информации како до соодветната точка (соодветните точки) за врска(врски) кон која (кои) е упатена граничната контрола и царинските сомнежси.*

ГЛАВА 2. ДОАЃАЊЕ И ЗАМИНУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВ**А. Општо**

2.1 Јавните органи усвојуваат соодветни мерки за пропуштање на воздухоплови кои доаѓаат од или заминуваат за друга договорна земја и ги применуваат на начин за да се спречат непотребни доцнења.

2.2 При изготвувањето на постапки кои имаат за цел ефикасно пропуштање на воздухопловите кои доаѓаат или заминуваат, јавните органи ги применуваат мерките за воздухопловна безбедност и контрола на наркотици, тогаш кога е потребно.

2.3 **Препорачана практика.** - *Надлежните јавни органи на Република Македонија треба да случуваат Меморандуми за разбирање со авиокомпаниите кои обезбедуваат меѓународен воздушен сообраќај до Република Македонија и со операторите на нејзините меѓународни аеродроми, во коишто ќе се содржат упатства за нивна взаемна соработка во борбата со опасностите од меѓународната трговија со дрога и психотропни супстанции. Таквите Меморандуми за разбирање треба да се изготвуваат по углед на важечките обрасци кои за оваа намена се изготвени од страна на Светската организација за царини. Исто така, јавните органи на договорните земји се охрабруваат меѓусебно да склучуваат Меморандуми за разбирање.*

2.4 Јавните органи нема да спречат воздухоплов да влезе на меѓународен воздухоплов во интерес на јавното здравје, освен ако таквата постапка не се презема согласно *Меѓународните здравствени прописи* (2005) на Светската здравствена организација.

2.4.1 **Препорачана практика.** - *Во случаи кога, во исклучителни ситуации, се разгледува можноста за времено прекинување на сообраќајот, јавните органи прво треба да се консултираат со Светската здравствена организација и здравствените органи на земјата на појавувањето на болеста, пред да донесат одлука за привремено прекинување на воздушниот сообраќај.*

2.5 Доколку, како реакција на конкретен јавен ризик по здравјето или здравствена тревога со меѓународни импликации, Република Македонија размислува да воведо здравствени мерки како дополнително на оние препорачани од СЗО, таа ова го прави согласно *Меѓународните здравствени прописи* (2005), вклучително со, но не ограничено на Член 43 кој вели, делумно, дека тогаш кога се решава дали да се користат дополнителни здравствени мерки, јавните органи го ја темелат оваа одлука врз основа на (а) научни принципи; (б) расположливи научни докази за ризик по здравјето на луѓето, или тогаш кога ваквите докази не се доволни, расположливите информации вклучително оние на СЗО и други релевантни мешувладини организации и меѓународни тела; и (в) секакви расположливи научни упатства или совети од СЗО.

Напомена 1.- Стандардот 2.5 се применува само за оние ситуации каде што има званична Времена препорака од Меѓународните здравствени прописи (МЗП) (2005) (т.е. во контекст на прогласена тревога за јавното здравје со меѓународни импликации), или е во сила Постојана препорака. Овие барања од Член 43 можат, исто така, да се применуваат за други ситуации со

дополнителни мерки кои се применуваат за меѓународен сообраќај (вклучително оној со воздухоплови), како нпр. членовите 23 2), 27 1) и 28 од МЗП(2005).

Напомена 2.- Член 43 од МЗП (2005), исто така, бара од земјата која користи дополнителни мерки кои во голема мерка го попречуваат меѓународниот сообраќај да ѝ ги објасни на СЗО здравствените и научните причини за преземањето на вакви мерки.

2.5.1 Препорачана практика. – Секоја земја која трети последици од мерка која е преземена согласно Стандард 2.4, или времено прекинување на сообраќајот како што е опишано во Препорачаната практика 2.4.1, треба, тогаш кога е потребно, да бара од земјата која вовела ваква мерка да се консултира со неа. Целта на ваквите консултации е да се разјаснат научните податоци и целите на здравствената заштита кои се причина за мерката и за да се најде взаемно прифатливо решение.

Б. Документи - услови и користење

2.6 Јавните органи не бараат никакви други документи освен оние кои се предвидени во оваа глава за доаѓање и заминување на воздухоплови.

2.7 Јавните органи не бараат виза, ниту наплатуваат надоместоци за виза или какви било други надоместоци во врска со користењето на документација која е потребна за доаѓање или заминување на воздухоплови.

2.8 **Препорачани практики.-** Документите за доаѓање и заминување на воздухоплови треба да се прифаќаат доколку се издадени на арапски, англиски, француски, руски или шпански јазик. Јавните органи може да бараат устен или писмен превод на македонски јазик.

2.9 Согласно технолошките можности на Република Македонија, документите за доаѓање и заминување на воздухоплов се прифаќаат тогаш кога се изготвени:

- а) во електронска форма, испратени до информатичкиот систем на јавните органи;
- б) во хартиена форма, електронски изготвени или предадени; или
- в) во хартиена форма, рачно пополнети согласно форматите прикажани во овој Анекс.

2.10 Кога одреден документ се предава од страна на или во име на оператор на воздухоплов и се прима од страна на јавните органи во електронска форма, истите не бараат поднесување на истиот документ и во хартиена форма.

2.11 Тогаш кога јавните органи бараат Општа декларација, податоците кои се бараат се сведуваат на елементите кои се наведени во Додаток 1. Податоците се прифатливи или во електронска или во хартиена форма.

2.12 Тогаш кога јавните органи бараат Општа декларација само заради заверка, тие усвојуваат мерки со коишто тоа барање за заверка може да се исполни со додавање на изјава, рачно или со

гумен печат кој го содржи бараниот текст, на една од страните на товарниот лист. Ваквото заверување го потпишува овластениот застапник или водачот на воздухопловот.

2.13 Јавните органи вообичаено не бараат да се покаже листата на патници. Во случаите кога се бара листата на патници, информациите кои се бараат се сведуваат на елементите кои се содржани во Додаток 2. Информациите се прифаќаат или во електронска или во хартиена форма.

2.14 Кога јавните органи бараат да се покаже воздушниот товарниот лист во хартиена форма, тие го прифаќаат:

а) формуларот кој е прикажан во Додаток 3, пополнет согласно упатствата; или

б) формуларот кој е прикажан во Додаток 3, делумно пополнет, со копија на секој воздушен товарен лист на којшто е прикажан товарот кој се носи со воздухопловот.

2.15 Јавните органи не бараат да се покаже писмена декларација на залихите кои остануваат во воздухопловот.

2.16 Што се однесува до стоките кои се товарат или истоваруваат од воздухоплов, податоците кои се внесуваат во Листата на залихи, го содржи само:

а) податокот којшто се внесува во насловот на товарниот лист;

б) бројот на парчиња на секој од артиклите; и

в) природата на секој од артиклите.

2.17 Јавните органи не бараат да се поднесе листа на придружуваниот или на погрешно пренесениот багаж кој е натоварен или истоварен од воздухопловот.

2.18 Јавните органи не бараат да се покаже друга писмена декларација за поштата освен формуларот (формуларите) пропишани во Актите на Светската поштенска унија кои се во сила.

2.19 Јавните органи не бараат од операторот на воздухопловот да доставува до надлежните служби повеќе од три копии на кои било од горе-наведените документи во времето на доаѓањето или заминувањето на воздухопловот.

2.20 Ако воздухопловот не зема/симнува патници или ако не се внесува/изнесува товар, залихи или пошта, односните документи не се бараат, доколку во Општата декларација се направени соодветните нотирања.

В. Внесување поправки на документи

2.21 Во случај кога се најдени грешки во некој од горе-наведените документи, надлежните јавни служби му дозволуваат на операторот на воздухопловот или на овластениот застапник да ги поправи таквите грешки, или алтернативно, самите тие ги внесуваат поправките.

2.22 Операторот на воздухопловот или овластениот застапник не е предмет на казнување доколку им докаже на надлежните јавни служби дека грешката која е најдена во ваквите документи била случајна, без намера да се направи измама и дека не се должи на тешка небрижност. Кога се смета дека е неопходно да се спречи повторување на такви грешки, казната не е поголема од онолку колку што е неопходно за да се постигне таа цел.

Г. Дезинсекција на воздухоплов

2.23 Јавните органи го ограничуваат своето барање за вршење дезинсекцијата со аеросол на патничките кабини и на пилотските кабини додека патниците и екипажите се во воздухопловот, на оние воздухопловни операции кои започнуваат или се вршат преку територии за коишто се смета дека претставуваат закана за јавното здравје, земјоделството или природната средина.

2.24 Јавните органи кои бараат дезинсекција на воздухоплови, периодично ги разгледуваат барањата кои тие ги поставуваат и по потреба ги менуваат, земајќи ги предвид сите расположливи докази кои се поврзани со пренесувањето на инсекти до нивните територии преку воздухоплови.

2.25 Кога се бара дезинсекција, јавните органи одобруваат или прифаќаат само онакви методи и/или инсектициди кои се препорачани од страна на Светската здравствена организација и коишто јавните органи ги сметаат за ефикасни.

Напомена.- Оваа одредба не исклучува експериментирање и тестирање на други методи кои одат на конечно одобрување од страна на Светската здравствена организација.

2.26 Јавните органи водат сметка нивните постапки за дезинсекција да не се штетни по здравјето на патниците и екипажите и да причинуваат само минимална непријатност.

2.27 Јавните органи, на барање, им даваат на операторите на воздухоплови соодветни информации за екипажите и патниците, со едноставен јазик, со кои се објаснуваат релевантните национални прописи, причините за ваквите барања и безбедноста на добро извршената дезинсекција на воздухопловите.

2.28 Тогаш кога дезинсекцијата е извршена во согласност со постапките кои се препорачани од страна на Светската здравствена организација, надлежните јавни органи прифаќаат тоа да се документира во Општата декларација, согласно предвиденото во Додаток 1, или, во случај на дезинсекција со долготрајно дејство, Уверение за извршена дезинсекција со долготрајно дејство, како што се наведува во Додаток 4.

2.29 Тогаш кога дезинсекцијата била правилно извршена согласно 2.25 и кога на јавните органи на земјата на пристигнување им се покажува или им се става на располагање уверение согласно 2.28, органите редовно го прифаќаат тоа уверение и им дозволуваат на патниците и на екипажите неодложно да го напуштат воздухопловот.

2.30 Јавните органи водат сметка инсектицидот или каква било друга супстанца која се користи за дезинсекција, да нема штетно дејство на конструкцијата на воздухопловот или на неговата

оперативна опрема. Не се употребуваат запаливи хемиски соединенија или раствори кои можат да ја оштетат конструкцијата на воздухопловот, на пример со предизвикување корозија.

Д. Дезинфекција на воздухоплов

2.31 Јавните органи ги определуваат условите под коишто се дезинфицираат воздухопловите. Кога се бара дезинфекција на воздухоплов, се применуваат следниве прописи:

- а) дезинфекцијата е ограничена единствено на контејнерот или на делот на воздухопловот со којшто се врши транспортот;
- б) дезинфекцијата се извршува со процедури кои се усогласени со производителот на воздухопловот и советите на СЗО;
- в) контаминираниите места се дезинфицираат со соединенија кои имаат адекватни анти-микробни својства кои одговараат за претпоставениот причинител на инфекција;
- г) дезинфекцијата ја вршат експедитивно чистачи кои носат адекватна опрема за лична заштита; и
- д) не се користат запаливи хемиски соединенија или раствори кои можат да ја оштетат конструкцијата на воздухопловот или неговите системи, со корозија на пример, или хемикалии коишто можат штетно да влијаат на здравјето на патниците или на екипажот.

Напомена. -Кога се бара дезинфекција на воздухоплов заради заштита на здравјето на животни, можат да се користат само методите и дезинфекционите средства кои се препорачани од Меѓународната администрација за епидемии кај животните.

2.32 Јавните органи водат сметка тогаш кога постои контаминација на површини или на опрема на воздухоплов со телесни течности, вклучително со секрети, се дезинфицираат контаминираниите делови и користената опрема односно алати.

Ѓ. Уредување на меѓународната генерална авијација и на другите нередовни летови

I. Општо

2.33 Јавните органи ги објавуваат условите во своите Зборници на воздухопловни информации (AIP) во врска со најувањето или поднесувањето барања за претходно одобрување на лет од генерална авијација и други нередовни летови.

2.34 Јавните органи кои бараат претходна најава на планирано слетување на воздухоплов на нивната територија, или барање за претходно одобрување, определуваат една служба која ги прими и координира владините одговори на таквите најави или барања.

2.35 Јавните органи ги наведуваат во своите Зборници на воздухопловни информации (AIP) своите поштенски адреси и, кога е можно, своите AFTN адреси, бровите на телексот или телеграфските адреси, адресите за електронска пошта, интернет страните и телефонските броеви на службите кои се определени согласно 2.34.

2.36 Во известувањата на јавните органи до надлежните служби за гранична контрола, на пример царинската служба, пасошката служба и онаа за карантин, за планирани операции на доаѓање, заминување или транзит, надлежна е службата која е назначена согласно 2.34.

II. Претходно одобрување

2.37 Јавните органи не бараат претходното одобрување и известување да се врши по дипломатски пат, освен кога се работи за лет од дипломатска природа.

2.38 Јавните органи кои бараат операторите на воздухоплови да поднесат барање за претходно издавање на одобрение:

- а) утврдуваат процедури со коишто ваквите барања неополжно се обработуваат;
- б) издаваат вакво одобрение кое важи за конкретен временски период или за одреден број на летови, секогаш кога тоа е можно; и
- в) не пропишуваат надоместоци, плаќања или наплати за издавањето на вакво одобрение.

2.39 *Препорачана практика.* - Во случај кога воздухоплов врши превоз на патници, товар или пошта за надомест или закупнина, јавните органи не треба да бараат ништо повеќе освен следниве податоци во барањата за предходно одобрување:

- а) името на операторот;
- б) типот на воздухоплов и регистерски ознаки;
- в) датумот и времето на пристигнување и заминување од аеродромот кој е во прашање;
- г) местото или местата на влегување или излегување во туѓа земја, зависно од случајот, на патници и/или внесување и изнесување на товар;
- д) целта на летот и бројот на патници и/или видот и количината на товарот; и
- е) името, адресата и дејноста на изнајмувачот, ако има таков.

2.39.1 *Препорачана практика.* - Јавните органи треба го објавуваат во своите Зборници на воздухопловни информации (AIP), минималното време пред вршењето на летот кое е потребно за

обработка на поднесените барања заради претходно издавање на одобренијата на кои се однесува т. 2.39.

2.40 Во случај кога воздухоплов кој е во транзит без застанување или застанува заради непровознички цели, јавните органи кои заради безбедност на летот бараат тој да има предходно одобрение, не бараат никаква друга информација освен онаа која е содржана во планот на летот кој се поднесува со барањето за добивање одобрение.

Напомена.- Спецификациите за плановите на летање се дадени во Анекс 2 - Правила на летање.

2.41 Јавните органи кои бараат предходно одобрение за летовите на кои се однесува 2.40, не можат да бараат барањата да се поднесуваат повеќе од три работни дена однапред.

III. Најава за пристигнување

2.42 Во случај кога воздухоплов е во транзит без застанување или застанува заради непровознички цели, надлежните јавни органи не бараат известувањето да се достави повеќе време пред извршувањето на ваквите операции отколку што бараат контролата на летање и надлежните служби за гранична контрола.

Напомена.- Оваа одредба нема за цел да спречи примена на соодветните мерки за контрола на наркотици.

2.43 Јавните органи ја прифаќаат информацијата која е содржана во планот на летање како адекватна најава за пристигнување, доколку таквата информација е примена најмалку два часа пред пристигнувањето, а слетувањето треба да се изврши на претходно определен меѓународен аеродром.

IV. Пропуштање и престојување на воздухоплов

2.44 **Препорачана практика.** *На меѓународните аеродроми каде што има операции од типот на меѓународна генерална авијација, јавните органи треба да обезбедат адекватно ниво на гранична контрола и служби за одобрување на ваквите операции. Јавните органи, во соработка со операторите на воздухоплови и операторите на аеродроми треба да имаат за цел да утврдат вкупен временски период од 60 минути за завршување на сите формалности поврзани со заминувањето/пристигнувањето, вклучително со мерките за воздухопловна безбедност, за воздухоплов за којшто е потребна само вообичаена постапка, пресметано од периодот кога член на екипажот го пријавува воздухопловот на првото место за постапување со воздухопловот на аеродромот.*

Напомена: - „Потребните формалности за заминување/пристигнување“, кои треба да се завршат во рок од 60 минути треба да ги вклучуваат и мерките за воздухопловно обезбедување и, доколку е потребно, наплатата на аеродромските надоместоци и други такси, како и постапките за гранична контрола.

2.45. Препорачана практика. - На меѓународните аеродроми каде што се ретки операциите од типот на меѓународна генерална авијација, јавните органи треба да овластат една владина служба да го преземе, во име на сите служби за гранична контрола, пропуштањето на воздухоплови и на нивниот товар.

2.46 На воздухоплов којшто не врши меѓународен редовен воздушен сообраќај и којшто лета до или преку кој било определен меѓународен аеродром на Република Македонија и на којшто му е допуштено времено да престојува без наплата на царински давачки согласно Член 24 од Конвенцијата, му се дозволува да се задржи во Република Македонија во период кој што е определен од јавните органи, без да се бара гаранција за царински давачки за воздухопловот.

ГЛАВА 3. ДООЃАЊЕ И ЗАМИНУВАЊЕ НА ЛИЦА И НА НИВНИТЕ БАГАЖИ

А. Општо

3.1. Со цел да се олесни и забрза пропуштањето на лица коишто доаѓаат или заминуваат по воздушен пат, јавните органи усвојуваат прописи за гранична контрола кои одговараат на условите на воздушниот транспорт и ги применуваат на начин со којшто се одбегнува непотребно задржување.

3.2. При изготвувањето на постапки коишто имаат за цел ефикасно извршување на гранична контрола на патници и екипаж, јавните органи ја земаат предвид примената на постапките за воздухопловно обезбедување, граничен интегритет, контрола на наркотици, како и на оние за пасошка контрола, по потреба.

3.3. Јавните органи кои користат чипови со интегрирано коло (IC) или други технологии на машинско читање на лични податоци, вклучително и на биометричките податоци, во патните документи даваат опција да можат шифрираните податоци да му се откријат на носителот на документот, на негово барање.

3.4. Јавните органи не ја продолжуваат важноста на нивните машински читливи патни документи.

Напомена. – Спецификациите за машински читливите патни документи (Док 9303, Серија) не дозволуваат измена на датумот на истекување на важноста, како и на другите податоци кои се во машинск читливата зона

3.4.1 Препорачана практика.– Јавните органи при користење на автоматизирани системи за гранична контрола (ABC) треба да осигури дека излезите за патниците за во авион се соодветно опремени со персонал додека се во употреба со цел да се осигури непречен проток на патниците и да се одговори брзо на сомнежите за безбедноста и интегритетот во случај на неисправност на системот.

Б. Документи кои се потребни за патување

3.5. Јавните органи не бараат други документи освен оние кои што се предвидени во оваа Глава за влез или заминување на посетители од нивната територија.

3.6. Јавните органи не им бараат на посетителите кои што патуваат по воздушен пат да покажат никаков друг документ за идентификација, доколку поседуваат валидни пасоши признаени од земјата која што ги прима и поседуваат важечки визи, ако се потребни.

Напомена. - Горенаведената одредба нема за цел да ги одврати јавните органи од прифаќање на други званични документи за идентификација заради патување, како на пример национални лични карти, документи за идентификација на морепловци, картички за престој на страници и привремени патни документи за идентификација.

В. Обезбедување на патните документи

3.7 Јавните органи редовно ги ажурираат патните документи што ги издаваат со нови верзии на безбедносните белези, заради заштита од нивна злоупотреба, како и за да го олесни откривањето на случаи на нивна незаконска измена, имитација или незаконско издавање.

3.8 Јавните органи воспоставуваат контрола заради заштита од кражба на нивните патни исправи, како и од злоупотреба на новоиздадените патни документи.

3.8.1 Јавните органи воспоставуваат соодветни контроли врз целокупната примена на патните исправи, постапките за посредување и издавање со цел да се осигури високо ниво на интегритет и обезбедување.

3.9 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да ги вклучат биометричките податоци во нивните машински читливи пасоши, во визите и другите официјални патни документи, со можност за користење на една или повеќе технологии за складирање на податоци, како дополнување на машински читливата зона, согласно Док 9303 Машински читливи патни документи. Бараните податоци кои се складираат на чип со интегрирано коло се исти како и оние кои се испечатени на страната со податоци, односно како податоците кои се содржани во машински читливата зона, заедно со дигитална фотографија. Сликите на отпечатоци од прсти и/или сликите на рожницата се користат како опција на биометриката, тогаш кога јавните органи сакаат да ја надополнат сликата на лицето со други биометрички податоци во пасошот. Јавните органи кои внесуваат биометрички податоци во нивните машински читливи пасоши, ги складираат податоците во бесконтактен чип со интегрирано коло во согласност со ISO/IEC 14443 и којшто е програмиран согласно Логичката структура на податоците, утврдена од страна на Меѓународната организација за цивилно воздухопловство.*

3.9.1 Препорачана практика - *Јавните органи кои издаваат или имаат намера да издаваат електронски пасоши и којшто на граничната контрола користат автоматизирани проверки на електронските пасоши, треба да станат дел од Јавниот регистар на клучеви на ICAO (ICAO JDS).*

Г. Патни документи

3.10 Сите патни исправи кои ги издава Република Македонија се машински читливи согласно спецификациите наведени во Док. 9303, Дел 1.

Напомена .- Оваа одредба нема за цел да спречи издавање пасоши кои не се машински читливи односно привремени патни документи со ограничена важност во вонредни ситуации.

3.10.1 За пасошите кои се издадени по 24 ноември 2005 година, а кои не се машински читливи, јавните органи водат сметка рокот на важност да истекува пред 24 ноември 2015 год.

3.11 Препорачана практика. - *Кога јавните органи издаваат документи за идентификација или визи кои се прифаќаат заради патување, треба да ги издадат во форма за машинско читање, согласно Док. 9303 (Серија), Машински читливи патни документи.*

3.12 При издавањето пасоши кои не се машински читливи, јавните органи водат сметка податоците за лична идентификација и за издавање на документот, како и форматот на страната со податоци да бидат во склад со „визуелната зона“ која е пропишана со Док 9303, Дел 1, *Машински читливи пасоши*. Делот „машински читлива зона“ се пополнува со зборовите „ова не е машински читлив пасош“ или со други податоци, за да се спречи незаконското вметнување на машински читливи карактери.

3.13 **Препорачана практика.** - *Јавните органи треба да воспостават јавно достапни простории за прием на барањата за пасоши и/или за издавање пасоши.*

3.14 Јавните органи воспоставуваат транспарентни процедури за поднесување на барања за издавање, продолжување или замена на пасоши, и, по барање, им даваат на потенцијалните баратели објасненија во врска со условите.

3.14.1 **Препорачана практика.** - *Доколку за издавањето или продолжувањето на пасош се наплаќа надоместок, износот на тој надоместок не треба да биде поголем од оперативниот трошок.*

3.15 Јавните органи издаваат посебен пасош за секое лице, без оглед на возраста.

3.16 **Препорачана практика.** - *При издавањето пасоши заради туристички или деловни патувања, јавните органи вообичаено треба да обезбедат тие пасоши да важат најмалку пет години, за неограничен број на патувања и за патување во сите земји и територии.*

Напомена 1. - Земајќи го предвид ограниченото траење на документите и променливиот изглед на носителот на пасошот со текот на времето, се препорачува период на важење од најмногу десет години.

Напомена 2.- Пасошите кои се издаваат по итна постапка, дипломатските, службените и другите пасоши за специјални намени можат да имаат пократок рок на важење.

Д. Излезни визи

3.17 Јавните органи не бараат излезни визи за своите државјани коишто сакаат да патуваат во странство, ниту пак, од посетителите на крајот на нивниот престој.

3.18. **Препорачана практика.** - *Јавните органи не треба да бараат излезни визи од странците кои престојуваат во нивната земја тогаш кога сакаат да патуваат во странство.*

Ѓ. Визи за влез/повторен влез

3.19 **Препорачана практика.** - *Јавните органи треба го занемарат односно да го укинат барањето за влезни визи за максимален број на држави чијшто државјани бараат влез како посетители.*

3.20 Јавните органи не бараат од сопствените државјани визи за повторно влегување во земјата.

3.21 **Препорачана практика.** - *Јавните органи не треба да бираат визи за повторно влегување во земјата од странците кои престојуваат кај нив со легална дозвола за постојан престој.*

3.22 Јавните органи воспоставуваат едноставни и транспарентни процедури во однос на барањата за издавање влезни визи за потенцијалните посетители и се залагаат да постапуваат неопходно по приемот на барањата за такви визи.

3.23 **Препорачана практика.** - *При процедурата за издавање виза вообичаено не би требало барателот лично да присуствува во канцеларијата каде што истата се издава.*

3.24 Кога им се издава влезна виза на потенцијални посетители, јавните органи вообичаено водат грижа важноста на таквите визи да биде за период од најмалку шест месеци од датумот на издавањето, без оглед на бројот на влегувања, при што се подразбира дека траењето на секој престој може да биде ограничен.

3.25 **Препорачана практика.** - *Кога се издаваат визи коишто не се машински читливи, јавните органи треба да водат сметка личните податоци и податоците за издавањето кои се внесуваат во ваквите документи да одговараат на спецификациите за визуелната зона на машински читливи визи, согласно Док 9303, Дел 2- Машински читливи визи.*

Е. Карти за влегување/излегување од воздухопловот

3.26 **Препорачана практика.** - *Јавните органи не треба да бараат ни од посетителите кои што патуваат по воздушен пат, ниту од операторите на воздухоплови во нивно име, писмени податоци за идентитетот како дополнување на она што е содржано во нивните лични документи. Тогаш кога се потребни повеќе податоци за идентитетот, јавните органи треба да изготват системи за електронско земање на вакви податоци од машински читливи патни документи или од други извори.*

3.27 Јавните органи коишто бараат писмен запис на лични податоци од посетителите кои што пристигаат или заминуваат по воздушен пат, ги ограничуваат своите барања за податоци на оние од Додаток 5 – Картичка за влегување/излегување од воздухоплов.

3.28. Кога јавните органи бараат картички за влегување/излегување од воздухоплов, ги прифаќаат онака како што се пополнети од страна на посетителите и не бараат да ги пополнуваат или проверуваат операторите на воздухопловите.

3.29 Јавните органи коишто бараат да се покажуваат картичките за влегување/излегување, им ги доставуваат истите на авиопревозниците или на нивните патнички агенции, без надомест, за да им се поделат на патниците кои заминуваат пред влегувањето во воздухопловот, или во текот на летот на патниците кои што пристигнуваат.

Ж. Меѓународни уверенија за вакцинација или ревакцинација

3.30 Во случаите кадешто јавните органи бараат доказ за вакцинација или профилакса согласно Меѓународните здравствени прописи (2005), надлежните служби ги прифаќаат формуларите за

Меѓународните уверенија за вакцинација или ревакцинација кои се пропишани од страна на Светската здравствена организација со Меѓународните здравствени прописи (2005).

3. Проверка на патни документи

3.31 Јавните органи им помагаат на операторите на воздухоплови при проверката на патните документи кои ги покажуваат патниците, со цел да се спречи измама и злоупотреба.

3.32 **Препорачана практика.** – *Јавните органи треба да ја разгледаат можноста за склучување аранжмани со јавни органи на други земји за да се овозможи поставување на службеници за врски на аеродромите со цел да им помагаат на операторите на воздухоплови во утврдувањето на важноста и автентичноста на патните документи на лицата кои влегуваат во воздухоплов.*

3.33 Операторите на воздухоплови ги преземаат потребните мерки на претпазливост на местото на влегување во воздухоплов, за да осигурат дека патниците ги поседуваат документите кои се пропишани од страна на земјите на транзитот и на одредиштето, заради контрола, како што е опишано во оваа Глава.

3.33.1 Јавните органи на Република Македонија ги одземаат лажните или фалсификувани патни документи, или имитации на истите. Исто така, јавните органи ги одземаат патните документи на лице кое лажно се претставува како законски имател на патниот документ. Овие документи веднаш се повлекуваат од оптек и се враќаат на надлежните органи на земјата наименувана како издавател или на постојаната дипломатска мисија на таа земја.

3.33.2 Република Македонија не смее да бара од операторите на воздухоплови да ги одземаат документите наведени во стандардот 3.33.1.

3.33.3 Република Македонија не смее да бара од оператор на воздухоплови да превезува патник од точка на заминување или транзит до планираното крајно одредиште, кога за патниот документ кој го покажал патникот земјата ќе утврди дека е лажен или фалсификуван или го има лице кое не е лицето кому документот му бил законски издаден.

Напомена. – *Со ништо оваа одредба не го спречува враќањето на лица на кои не им е дозволен влез чии патни документи се лажливи или фалсификувани или ги има измамник, а кои Република Македонија ги одзела, согласно стандардот 3.33.1, а кои патуваат со пропратен допис издаден согласно стандардот 5.7.*

S. Процедури на заминување

3.34 Јавните органи не бараат од посетителите уверенија за платен данок на приход.

3.35 Јавните органи не го сметаат операторот на воздухопловот за одговорен во случај на неплатен данок на приход од страна на патник.

3.36 Препорачана практика. - Јавните органи во соработка со операторите на воздухоплови и аеродромската управа треба како цел да утврдат вкупен период од 60 минути за целосно завршување на потребните формалности за заминување на сите патници за коишто е потребна само вообичаена обработка, сметајќи го времето од појавувањето на патникот на првото место за обработка на аеродромот (т.е. влезното пријавување кај авиокомпанијата, местото за безбедносна контрола или други места каде што се врши контрола, зависно од тоа како е организиран секој аеродром поединечно).

Напомена. - "Потребните формалности за заминување" кои треба да бидат завршени во текот на препорачаните 60 минути ги вклучуваат и влезното пријавување, постапките на воздухопловното обезбедување и, каде што е потребно, наплатувањето на аеродромски такси и други давачки, односно постапките за гранична контрола при заминување, како на пр. пасошката, карантинската или царинската контрола.

3.37 Препорачана практика. - Јавните органи коишто бараат проверка на патните документи на патниците кои заминуваат од страна на надлежните служби треба, во соработка со аеродромската управа, да користат практична технологија и да усвојат повеќе-линиски систем за проверка или други средства за насочување на движењето на патниците, со цел да се забрзаат ваквите проверки.

3.38 Јавните органи вообичаено не бараат заради вршење на проверка при граничната контрола да се покажува багажот на патниците кои што заминуваат од нивната територија.

И. Процедури и обврски за влез

3.39 Препорачана практика. - Јавните органи, во соработка со операторите на воздухоплови и операторите на аеродроми треба да обезбедат извршување на царинските формалности во рок од 45 минути од симнувањето од воздухопловот на сите патници за кои е потребна само вообичаена проверка, без разлика на големината на воздухопловот и планираното време на пристигнување.

3.40 За да се забрзаат проверките, јавните органи, во соработка со операторите на аеродроми користат практична технологија и усвојуваат повеќе-линиски систем за пасошка контрола, или пак други средства за насочување на патниците на меѓународни аеродроми на коишто обемот на патничкиот сообраќај ги оправдува ваквите мерки.

3.41 Освен во посебни околности, јавните органи не бараат патните документи или другите документи за идентификација да им се земаат на патниците, односно на екипажот, пред тие да пристигнат на местата за пасошка контрола.

3.42 Надлежните јавни органи експедитивно ги прифаќаат патниците и екипажот за да проверат дали може да се дозволи нивниот влез во земјата.

Напомена. - Патник, односно член на екипаж се „прифаќа за проверка“ тогаш кога првпат по слегувањето од воздухопловот се појавува на контролното место за пристигнувањата за да бара влез во Република Македонија, а службеникот кој врши контрола одлучува дали ќе му биде дозволен влез. Тука не спаѓа прегледот на патни документи којшто може да се изврши веднаш по слегувањето од воздухопловот.

3.43 Операторот на воздухопловот е одговорен да ги штити и да се грижи за патниците и членовите на екипажот од времето на нивното излегување од воздухопловот, сè додека не бидат прифатени за проверка, согласно наведеното во 3.42.

3.44 **Препорачана практика.**— По ваквото прифаќање, надлежните јавни органи треба да бидат одговорни за заштитата и грижата за патниците и членовите на екипажот, сè додека не им биде дозволен влез или пак се утврди дека не им се дозволува влез.

3.45 Обврската на операторот на воздухопловот за заштита и грижа за патниците и членовите на екипажот престанува од моментот кога на тие лица им е дозволен влез во таа земја.

3.46. Сите јавни органи што воведуваат систем за прелиминарни информации за патници (API) согласно националното законодавство, применуваат признаени меѓународни стандарди за испраќање на прелиминарни информации за патници.

Напомена 1.- API подразбира земање на биографски податоци и детали за летот за патници и екипажи од операторот на воздухопловот пред заминувањето. Овие податоци по електронски пат се испраќаат до службите за гранична контрола во земјата на пристигнувањето односно заминувањето. На овој начин, податоците за патниците и/или екипажите се примаат пред заминувањето односно пристигнувањето на летот.

Напомена 2.- Пораката UN-EDIFACT PAXLIST е стандардна електронска порака која посебно се изготвува како подгрупа на UN-EDIFACT заради вршење на (електронски) трансмисии на патничката листа. UN-EDIFACT значи „Правила на Обединетите Нации за електронска размена на податоци поврзани со администрацијата, комерцијата и транспортот.“ Правилата опфаќаат комплет од меѓународно договорени стандарди, директориуми и упатства за електронска размена на структурни податоци, особено оние што се поврзани со размена на стоки и услуги помеѓу независни, компјутеризирани информациски системи. Светската царинска организација (WCO), Меѓународното здружение на авиопревозници (IATA) и Меѓународната организација за цивилно воздухопловство (ICAO) заеднички се договорија за максималниот комплет од прелиминарни информации за патниците (API) кои треба да бидат дел од пораката за патничката листа (PAXLIST) која ќе се користи за испраќање на вакви податоци од страна на оператори на воздухоплови до службите за гранична контрола во земјата на одредистето или на заминувањето. Се очекува дека стандардот UN-EDIFACT може да се дополнува со модерни технологии за испраќање пораки, како нпр. меѓународни xml стандарди или апликации кои се поставени на интернет страни.

Напомена 3.- Согласно постојната структура на форматот, пораката UN-EDIFACT не е за општа воздухопловна употреба.

3.46.1 Кога се наведуваат информациите за идентификација на патниците кои треба да се превезат, јавните органи во патните документи ги бараат само елементите од податоците кои се во машински читлива форма и коишто се во склад со спецификациите наведени во Док 9303 (серија), *Машински читливи патни документи*. Сите потребни информации се во согласност со спецификациите за пораките UN-EDIFACT кои можат да се најдат во упатствата WCO/IATA/ICAO API.

3.46.2 Тогаш кога сакаат да применуваат национална програма за прелиминарни информации за патниците (API), јавните органи кои не можат целосно да ги испочитуваат одредбите содржани во 34.7.1 во однос на барањата за елементите на податоците, водат сметка само оние елементи на податоците кои се дефинирани дека треба да се внесуваат во *UN-EDIFACT* пораката треба да бидат дел од барањето за националната програма или да постапуваат согласно процесот за Барањето за чување на податоци на Светската царинска организација при секое отстапување од стандардот.

3.46.3 Препорачана практика.- При примената на нова програма за давање прелиминарни информации за патници (API), јавните органи кои не можат да прифатат податоци за патници кои се пренесуваат согласно спецификациите на *UN-EDIFACT PAXLST* со користење на стандардниот метод на дејноста за оваа дејност, како што е опишан во 3.47.1, треба да се консултираат со корисниците за оперативниот ефект и трошокот кои настанале при изменувањето на пораката *UN-EDIFACT PAXLST* и на нејзината содржина во бараниот изменет формат.

3.46.4 Препорачана практика.- Јавните органи треба да бараат да се сведе на минимум бројот на пати кога API податоците се пренесуваат за конкретен лет.

3.46.5 Доколку јавните органи бараат размена на API податоци, тие се трудат колку што е можно повеќе да ги ограничат оперативните и административните оптоварувања на операторите на воздухопловите, а да го унапредат олеснувањето на процедурите за патниците.

3.46.6 Препорачана практика. - Јавните органи треба да се воздржуваат од изречување на глоби и казни на операторите на воздухоплови за какви било грешки кои се настанати заради откажување на системи кое предизвикало неизвршување на трансмисија на податоци или трансмисија на погрешни податоци до јавните органи, согласно API системите.

3.46.7 Јавните органи кои бараат информациите за патниците да се пренесуваат електронски преку системот за прелиминарни податоци за патници (API), нема да бараат и Листа на патници во хартиена форма.

3.46.8 Препорачана практика.- Јавните органи кои бараат да спроведат Интерактивен API систем треба:

- а) бараат да го сведат на минимум влијанието врз постојните системи на операторите на воздухоплови и техничката инфраструктура преку консултации со операторите на воздухопловите пред да се подготви и спроведе систем за iAPI;
- б) да соработуваат со операторите на воздухоплови при подготовката на системи за iAPI кои се интегрираат во интерфејсите на операторот на воздухоплови за контрола при заминување; и
- в) се придржуваат кон Упатството за прелиминарни информации за патниците усвоено од страна на WCO/ICAO/IATA кога се бара iAPI.

3.46.9 Препорачана практика.- Системите за API на јавните органи и операторите на воздухоплови, вклучувајќи ги и iAPI, треба да можат да работат 24/7, со утврдени процедури за да се минимизира наружување во случај на прекин или дефект на систе.

3.46.10 Препорачана практика.— Јавните органи и операторите на воздухоплови треба, каде е соодветно и, ако е применливо, врз (постојана) 24/7 основа, да обезбедат оперативна и техничка поддршка со цел да се анализира и одговори на секој испад или дефект на системот со цел истиот повторно да се врати во стандардна работа што е можно поскоро.

3.46.11 Препорачана практика.— Јавните органи и операторите на воздухоплови треба да воспостават и спроведат соодветно известување и постапки за повторно воспоставување и за редовно одржување на системите за информирање и за испадите или дефектите на нередовните системи.

3.47 Препорачана практика.— Јавните органи кои бараат пристап до листата на имиња на патниците (PNR), треба нивните услови за податоци и нивното постапување со тие податоци да ги усогласат со упатствата наведени во ICAO Док 9944, Упатство за податоци на листа на имиња на патници (PNR) и во упатствата за спроведување на пораките за PNRGOV објаве од страна на WCO кои ICAO и IATA ги потврдиле

3.47.1 Препорачана практика.— Јавните органи и операторите на воздухоплови треба да обезбедат соодветно ниво (ако е соодветно, договор за 24/7) на поддршка на контактот.

3.47.2 Препорачана практика.— При утврдување на условите за пренос на податоците од PNR, јавните органи треба да го имаат предвид усвојувањето и спроведувањето на пораката за PNRGOV како начин за пренос на податоците на PNR.

Напомена.— Пораката PNRGOV претставува стандардна електронска порака усвоена од страна на WCO/ICAO/IATA. Во зависност од специфичните системи на операторот на воздухоплови за резервација и заминување, можат да се доставуваат специфично елементи на податоците.

3.48 Освен во посебни околности, јавните органи прават режим кој овозможува документите за идентификација на посетителите да се проверуваат само по еднаш при влезот и при заминувањето.

3.49 Јавните органи не бараат писмена декларација за багажот од патниците и од екипажот кога се носат предмети кои не се оданочуваат, односно за кои нема ограничувања.

3.50 Јавните органи усвојуваат двоиниски систем или друг селективен процес за царинска и карантинска контрола кој е заснован на справувањето со ризици, во согласност со условите и обемот на сообраќај на односниот аеродром.

Напомена.— Видете во Додаток 6, Препораки на Советот за царинска соработка (Сега Светска царинска организација) за поедноставена царинска контрола заснована на двоинискиот систем.

3.51 Препорачана практика.— Тогаш кога важноста на пасошот на посетителот истекла пред завршувањето на периодот на важење на визата, земјата која ја издала визата треба да продолжи да ја прифаќа истата сè до датумот на истекувањето на нејзината важност, при што таа се покажува заедно со новиот пасош на посетителот.

3.52 Јавните органи кои издаваат визи за ограничен број на влегувања на соодветен, јасен и истоветен начин го означуваат секое користење на визата, за да може нејзиниот имател,

операторите на воздухоплови или јавните органи на земјата да можат да ја утврдат нејзината важност брзо и без употреба на посебни средства.

3.53 Откако патниците и екипажот ќе ги покажат поединечно своите пасоши или други официјални патни документи, надлежните јавни службеници, освен во посебни поединечни случаи, веднаш по проверката им ги враќаат назад тие документи.

3.54 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да направат режим кој овозможува патникот и неговиот багаж кои пристигнуваат со меѓународен лет и треба да застанат два или повеќе пати на меѓународни аеродроми на територијата на Република Македонија, да не поминуваат низ формалностите за гранична контрола на повеќе од еден аеродром во Република Македонија.*

Ј. Транзитни процедури и барања

3.56 Онаму кадешто дозволуваат аеродромските капацитети, јавните органи предвидуваат постоење на директни транзитни зони, или други аранжмани, за да можат екипажот, патниците и нивниот багаж, кои пристигнуваат од друга земја и го продолжуваат патувањето до трета земја со истиот лет или друг лет, од истиот аеродром и во истиот ден, привремено да останат на аеродромот на пристигнувањето без да поминуваат низ формалностите на граничните контроли заради влегување во земјата на транзитот.

3.57 Јавните органи треба да го сведат на минимум бројот на земји од чии државјани се бара да имаат транзитни визи кога пристигнуваат со меѓународен лет и го продолжуваат патувањето до трета земја со истиот или со друг лет, од истиот аеродром и во истиот ден.

К. Дистрибуција на багаж којшто е одделен од сопственикот

3.58 Јавните органи им дозволуваат на операторите на воздухоплови да го испратат багажот кој бил погрешно пренесен до местото каде што се наоѓа неговиот сопственик, а на операторите на воздухоплови не им се пропишуваат казни, глоби, увозни давачки и такси поради тоа што багажот бил погрешно пренесен.

3.59 Јавните органи дозволуваат директен трансфер на погрешно пренесен багаж со меѓународни летови на истиот аеродром, без проверка, освен од причини кои се поврзани со воздухопловната безбедност или заради други неопходни контроли. Во случаи кога директен трансфер не може да се изведе, јавните органи се грижат да се организира привремено сместување на таквиот багаж, со безбедносен надзор и на соодветна локација.

3.60 Јавните органи им дозволуваат на операторите на воздухоплови да го однесат неидентификуваниот, неподигнатиот или погрешно пренесениот багаж на проверка на соодветното место, во име на неговите сопственици и да го испорачаат ваквиот багаж на неговите сопственици.

3.61 Јавните органи го забрзуваат пропуштањето на неидентификуваниот, неподигнатиот или погрешно пренесениот багаж, како и неговото враќање на операторот на воздухопловот заради

негова соодветна дистрибуција. Согласно условите поставени од јавните служби, на операторите на воздухоплови може да им се дозволи да отвораат таков багаж, доколку тоа е потребно за да се утврди неговиот сопственик.

3.62 Операторот на воздухоплов е ослободен од обврската да го чува багажот кој сè уште не е пропуштен од јавните служби и од обврските за плаќање на увозни давачки и такси за таков багаж, тогаш кога истиот е под царински надзор и само под контрола на царината.

Л. Идентификација и влез на екипаж и друг персонал на оператор на воздухоплов

3.63 Јавните органи утврдуваат мерки, во соработка со операторите на воздухоплови и операторите на аеродроми, за забрзување на проверката на членовите на екипажот и на нивниот багаж која е задолжителна при заминување и по пристигнување.

3.64 Агенцијата за цивилно воздухопловство го олеснува и забрзува процесот при којшто операторите на воздухоплови кои имаат деловно седиште во Република Македонија, можат да поднесат барање за издавање Потврди за членови на екипаж (СМС) за своите членови на екипажи.

3.64 (а) (1) Потврдите за член на екипаж (СМС) ги издава Агенцијата за цивилно воздухопловство на лице кое ќе достави:

1) доказ дека е работно ангажиран како член на екипаж, односно дополнителен член на екипаж (extended crew) во оператор на воздухоплов;

2) важечка дозвола или валидација на дозвола за пилот на авион и/или хеликоптер, инженер летач или воздухопловно-технички персонал за одржување на воздухоплови или важечка потврда за стручна оспособеност на кабински персонал;

3) важечко уверение за здравствена способност;

4) копија од лична карта или пасош;

5) потврда за неосудуваност не постара од 6 месеци и

6) доказ дека е платен надоместокот за издавање на потврда за член на екипаж утврден со Тарифник на Агенцијата за цивилно воздухопловство.

(2) Доказите од став (1) на овој член се поднесуваат во оригинал или копија заверена на нотар.

(3) Важењето на потврдите од став (1) на овој член се определува преку важењето на дозволата, односно потврдата од став (1) алинеја 2 на овој член, но не подолго од шест месеци.

Напомена. -Потврдата за член на екипаж е изработена во форма на картичка која се користи за идентификација на членовите на екипажи, при што дозволите на членовите на екипажите понатаму ја исполнуваат својата примарна намена за потврдување на професионалните квалификации на членовите на летечкиот екипаж.

3.65 Агенцијата за цивилно воздухопловство ги издава потврдите за членови на екипажи, во форма на машински читливи картички, согласно спецификациите од Док 9303, Дел 3.

3.65.1 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да изготвуваат процедури со кои се овозможува на секој член на екипаж на кого му е издадена потврда за член на екипаж да ја прегледа истата и да ја провери точноста на податоците кои се чуваат, како и да дозволи исправка, доколку е потребно, без трошоци за членот на екипажот.*

3.66 Препорачана практика.– *Доколку операторите на воздухоплови издаваат картички за идентификација за екипажи, јавните органи треба да бараат тие документи за идентификација да се изработуваат во форматот кој е прикажан во Додаток 7, односно со истиот изглед како и визуелната зона на Потврдата за член на екипаж што се чита машински, како и со можност за потврдување на идентитет со помош на машина и потврдување на безбедноста на документот.*

3.66.1 Препорачана практика.– *Јавните органи треба да осигурат дека за издадените, времено повлечените или трајно повлечени потврди и другите службени документи за идентификација на член на екипаж, се води евиденција во електронска база на податоци, која е заштитена од попречување и неовластен пристап. Сите информации кои се чуваат во електронската база на податоци и потврдата за член на екипаж треба да се ограничат на податоците кои се од суштинско значење за проверка на идентитетот на членот на екипажот.*

3.67 Потврдите за членови на екипаж се издаваат само по извршена биографска проверка од страна на или во името на надлежен јавен орган. Исто така, во однос на издавањето вакви потврди се воспоставуваат адекватни контроли на заверката на стажот на кандидатот пред издавањето, контрола на залихите од празни картички и условите во врска со оспособеноста на персоналот кој го врши издавањето.

3.68 Јавните органи ги прифаќаат Потврдите за членови на екипаж кои се издадени согласно барањата од Стандардот 3.65 за безвизен влез на членовите на екипажот кои пристигнуваат по службена должност на меѓународен лет и кои бараат привремен влез во времетраење кое го дозволува земјата на приемот.

3.68.1 Препорачана практика.– *Јавните органи треба да отстапуваат од барањето за виза за членови на екипаж кои пристигнуваат по службена должност со меѓународен лет и кои бараат привремен влез во времетраење кое го дозволува земјата на приемот.*

3.68.2 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да отстапуваат од барањето за виза за членови на екипаж кои пристигнуваат и покажуваат Потврда за член на екипаж, и кога пристигнуваат со друг оператор на воздухоплов или со друг начин на превоз и бараат привремен влез во времетраење кое го дозволува земјата што ги прима, за да одат на лет за којшто се задолжени по службена должност.*

3.69 Јавните органи утврдуваат мерки за итно овозможување на привремен влез на територијата на Република Македонија на технички персонал на странски оператори на воздухоплови кои вршат сообраќај до или низ нејзината територија, кој е итно потребен за да се доведе во пловидбена состојба воздухоплов кој поради технички причини не може да го продолжи своето патување. Доколку Република Македонија бара гаранција за располагање со средства за издржување на тие лица за време на престојот во неа и/или за нивното заминување, тоа се договара без одлагање на дозволата за нивниот влез.

М. Инспектори за воздухопловна безбедност

3.70 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да водат грижа, со инспекторите за воздухопловна безбедност на друга договорна земја кои вршат должности на инспекциски надзор, да се постапува на истиот начин како со членовите на екипажот, кога минуваат низ формалностите поврзани со заминувањето или пристигнувањето.*

3.71 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да им обезбедуваат на своите инспектори за воздухопловна безбедност документи за идентификација во форматот кој е даден во Додаток 8.*

3.72 Препорачана практика.- *Инспекторите за воздухопловна безбедност треба да го носат документот за идентификација кој е наведен во 3.71, копија од планот на патувањето на инспекторот издаден од земјата каде што е вработен инспекторот и вазечки пасош.*

3.73 Препорачана практика. – *Јавните органи треба посебните права за привремена дозвола за влез од 3.68 на членови на екипаж да ги даваат и за инспектори за воздухопловна безбедност на друга договорна земја, доколку тие ги носат документите наведени во 3.72 (нпр. документ за идентификација, план на патувањето и вазечки пасош) и заминуваат после вообичаен период на одмор.*

Н. Вонредна помош/влезни визи во случај на виша сила

3.74 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да утврдат мерки за одобрување привремен влез за патник или член на екипаж кој ја нема бараната влезна виза пред пристигнувањето, заради пренасочување или доцнење на лет заради виша сила.*

3.75 *Јавните органи утврдуваат мерки за да може на патниците кои се во транзит и коишто неочекувано се задржуваат подолго заради откажување на лет или доцнење на лет, да им се дозволи да го напуштат аеродромот за да се сместат.*

3.76 Препорачана практика. – *Во вонредни ситуации кои се резултат на виша сила, јавните органи, операторите на воздухоплови и операторите на аеродроми треба да им дадат помош прво на патниците со медицински потреби, на малолетници без придружба и на лица со инвалидитет кои веќе го започнале своето патување.*

3.77 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да утврдат мерки со кои се овозможува заминување од нивните територии односно транзит низ истите, на патници кои имаат вазечки резервации за патување по воздушен пат, дури и ако нивните визи изтекле заради доцнење на летови заради виша сила.*

3.78 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да утврдат мерки за олеснување на влегнувањето на персоналот кој е потребен по кратка постапка да биде распределен за помагање на патниците чишто летови се прекинати заради виша сила.*

3.79 Препорачана практика. – *Во случај на доцнење на летови односно пренасочувања заради виша сила, јавните органи треба да утврдат мерка за да им се дозволи транзит низ нивните*

територии на патници кои имаат важечки резервации за патување по воздушен пат, но не ги поседуваат потребните визи за влез.

ГЛАВА 4. ВЛЕЗ И ЗАМИНУВАЊЕ НА ТОВАР И ДРУГИ АРТИКЛИ

А. Општо

4.1 Со цел да се олесни и забрза ослободувањето и царинењето на стоки кои што се пренесуваат по воздушен пат, јавните органи донесуваат прописи и процедури кои одговараат за операциите на воздушен транспорт на товар и ги применуваат на начин за да се спречат непотребни доцнења.

4.2 **Препорачана практика.-** Во однос на превоз на товар и со воздушен и со патен сообраќај за кој се користи воздухопловен товарен лист, јавните органи треба да ги применуваат истите прописи и процедури и на ист начин како што се применуваат за пренесување на товар само со воздушен сообраќај.

4.3 Кога се воведуваат или изменуваат прописи и процедури за пропуштање и царинење на стоки кои се пренесуваат по воздушен пат, јавните органи се консултираат со оператори на воздухоплови и други заинтересирани страни, со цел да се извршат постапките кои се споменуваат во 4.1.

4.4 Јавните органи изготвуваат процедури за депонирање на декларацијата за увезени и извезени стоки пред пристигнување односно пред заминување, со цел да се овозможи експедитивно пропуштање/царинење на стоките.

4.5 Тогаш кога природата на пратката може да го привлече вниманието на различни јавни служби, нпр. на царинските, ветеринарните или санитарните контроли, јавните органи настојуваат да им ја пренесат надлежноста за пропуштање/царинење на царинската или на некоја друга служба, или, тогаш кога тоа не е возможно, ги преземаат сите потребни мерки за да се осигура дека пропуштањето/царинењето е координирано и, ако е можно, дека се извршува истовремено и со минимално задржување.

4.6 Јавните органи вообичаено не бараат физичка проверка на товар кој треба да се увезе или извезе и врз основа на методологијата за справување со ризици определуваат кои стоки се прегледуваат и до кој степен .

4.7 Тогаш кога е практично изводливо, а со цел да се подобри ефикасноста, современите техники на рентгенско снимање или прегледување се користат за да се олесни физичката проверка на стоките кои треба да бидат увезени или извезени.

4.8 **Препорачана практика.-** Во однос на меѓународните аеродроми, јавните органи треба да основаат и самите да воспостават и да управуваат, или да им дозволат на други субјекти да воспостават и да управуваат со слободни зони и/или царински складишта и треба да ги објават деталните прописи за типовите на операции кои во нив може или не може да се вршат.

4.9 Во сите случаи кога објектите на слободната зона и/или царинските складишта не се наоѓаат на меѓународните аеродроми туку се наоѓаат на друго место, но во пивната поширока околина, јавните органи даваат можности за да може воздушниот транспорт да ги користи овие капацитети на иста основа како и другите средства за превоз.

Б. Информации кои се бараат од страна на јавните органи

4.10 **Препорачана практика.-** *Јавните органи треба да обезбедат услови за електронски поднесување на информации за стоката пред пристигнувањето односно заминувањето на стоката.*

4.11 Јавните органи ги ограничуваат своите барања за податоци само на оние поединости кои се неопходни за јавните служби за пропуштање или царинење на увезените стоки или на стоките коишто се наменети за извоз.

4.12 Јавните органи создаваат услови за прибирање на статистички податоци во време и на начин што нема да предизвика доцнење на пропуштањето на увезените стоки односно на оние наменети за извоз.

4.13 Во зависност од технолошките можности на јавните органи, документите за увезување или извезување на стоки, вклучително со товарниот манифест и/или воздухопловните товарни листови, се прифаќаат и тогаш кога се доставени во електронска форма до информативниот систем на јавните служби.

4.14 Изготвувањето и поднесувањето на товарниот манифест и на воздухопловните товарни листови се должност на операторот на воздухопловот или на неговиот овластен застапник. Изготвувањето и поднесувањето на другите документи кои се потребни за пропуштањето на стоките се должност на подносителот на декларацијата.

4.15 Тогаш кога јавните органи бараат дополнителни документи за формалностите поврзани со увоз, извоз или транзит, како на пример комерцијални фактури, формулари за декларација, увозни дозволи и слично, тие не му наметнуваат обврска на операторот на воздухопловот да ги исполни овие барања за документи, не го сметаат операторот за одговорен и не го казнуваат парично или на друг начин во случај на неточност или испуштање на факти во ваквите документи, освен во случај кога тој самиот е подносител на декларацијата, или пак постапува во негово име, односно доколку има конкретни законски обврски.

4.16 Тогаш кога документите за увезување или извезување на стоки се доставуваат во хартиена форма, нивниот формат треба да биде направен врз основа на моделот на ОН во однос на декларацијата за стоката, а според форматот од Додаток 3, во однос на товарниот манифест.

4.17 За да се поттикне олеснување на прометот и примената на безбедносни мерки, а заради стандардизација и хармонизација на електронската размена на податоци, јавните органи ги охрабруваат сите засегнати страни, јавни или приватни, да применуваат компатибилни системи и да ги користат адекватните стандарди и протоколи кои се меѓународно прифатени.

4.18 **Препорачана практика.** - *Електронските информациски системи за ослободување и царинење на стоки треба да го опфаќаат нивниот превоз по воздушен пат и со други превозни средства.*

4.19 Јавните органи кои бараат придружни документи, како што се дозволи и уверенија, заради увезување или извезување на одредени стоки, ги објавуваат своите барања и воспоставуваат погодни процедури за поднесување барање за издавање или продолжување на таквите документи.

4.20 **Препорачана практика.** - *Јавните органи треба, до најголем можен степен, да одбиваат секако барање за рачно изработување на придружни документи и треба да воспостават процедури за нивна изработка со електронски средства.*

4.21 Јавните органи не бараат конзуларни формалности или конзуларни наплати односно хонорари во врска со барањите документи за пропуштање или царинење на стоки.

В. Пропуштање и проверка на товар за извоз

4.22 Јавните органи кои бараат документи за одобрување на извоз, вообичаено го ограничуваат барањето на едноставна извозна декларација.

4.23 Јавните органи водат грижа товарот за извоз да биде пропуштен до времето на заминување на воздухопловот.

4.24 Јавните органи дозволуваат стоките кои се за извоз да се предадат на проверка во секоја царинска канцеларија која е определена за таа намена. Пренесувањето од таа канцеларија до аеродромот од каде што стоката треба да се извезе, се врши согласно процедурите коишто се пропишани во законите и прописите на Република Македонија. Таквите процедури се колку што е можно поедноставни.

4.25 Јавните органи вообичаено не бараат доказ за пристигнување на извезените стоки заради увозни, извозни или транзитни формалности.

4.26 **Препорачана практика.** - *Кога јавните органи бараат да се изврши преглед на одредена стока, а истата веќе е натоварена на воздухоплов којшто заминува, на операторот на воздухопловот, или кога е таков случајот, на овластениот застапник на операторот, вообичаено треба да му се дозволи да ѝ даде на царината гаранција дека стоката ќе биде вратена, за да не се одложува полетувањето на воздухопловот.*

Г. Пропуштање и царинење на увезен товар

4.27 Кога се прави планот за вршење надзор, предност се дава на прегледувањето живи животни и расипливи стоки, како и на други стоки за кои јавните органи имаат сознание дека се итно потребни.

4.28 Личните пратки кои се транспортираат како багаж без придружба, се пропуштаат со поедноставена постапка.

4.29 Јавните органи дозволуваат пропуштање и царинење на стоки со поедноставени царински процедури тогаш кога:

а) вредноста на стоката е помала од максималната цена под којашто не се наплаќаат никакви увозни царини и даноци; или

б) стоките подлежат на увозни давачки и такси кои се под износот кој Република Македонија го утврдила како минимум за наплата; или

в) вредноста на стоките е помала од утврдената вредносна граница под којшто стоките може да се ослободат или оцаринат веднаш, врз основа на едноставна декларација или исплата на важечките увозни давачки и такси, односно давање гаранција на царината за важечките увозни давачки и такси; или

г) стоките ги увезува овластено лице и се стоки од одреден тип.

4.30 Препорачана практика. - За овластените увозници кои исполнуваат определени критериуми, имаат и соодветен доказ за исполнување на званични барања како и задоволителен систем на водење на своите трговски регистри, јавните органи треба да воспостават посебни процедури, врз основа на располагањето со информации, кои обезбедуваат неопходно пропуштање на стоките по пристигнувањето.

4.31 Препорачана практика. - Стоки коишто не се предмет на поедноставените или посебните процедури на кои се однесуваат одредбите од 4.27 до 4.30 треба да бидат пропуштени или оцаринети веднаш по пристигнувањето, зависно од исполнувањето на царинските и други барања. Јавните органи треба да си постават цел да ги пропуштаат сите стоки на коишто не им е потребна никаква проверка во рок од 3 часа од нивното пристигнување и поднесувањето на соодветната документација. Јавните служби, операторите на воздухоплови и увозниците односно нивните овластени застапници, треба да ги координираат своите функции за да се постигне исполнување на оваа цел.

4.32 Препорачана практика. - Јавните органи треба да ги обработуваат барањата за пропуштање на дел од пратка кога се доставени сите информации и кога се исполнети другите барања за таквиот дел од пратка.

4.33 Јавните органи дозволуваат стоки кои биле истоварени од воздухоплов на меѓународен аеродром да се пренесуваат до определени царински канцеларии за да бидат царинети. Царинските процедури кои што се однесуваат на ваквото пренесување се колку што е можно поедноставни.

4.34 Кога поради грашка, итност или недостапност по пристигањето, стоките не се истоварени на планираното одредиште, јавните органи не пропишуваат казни, глоби или други слични давачки доколку:

а) операторот на воздухопловот или неговиот овластен застапник ја извести царината за овој факт, во рамките на пропишан временски период;

б) се наведе оправдана причина која е прифатлива за царинската власт, за неуспешното истоварување на стоката; и

в) товарниот манифест е уредно изменет.

4.35 Кога, поради грешка или проблеми со опслужувањето, на меѓународен аеродром се истовари стока која не е наведена во товарниот манифест, јавните органи не пропишуваат казни, глоби или други слични давачки доколку:

а) операторот на воздухопловот или неговиот овластен застапник ја известил царината за овој факт, во рамките на пропишан временски период;

б) се наведе оправдана причина која е прифатлива за царинската власт, за ненаведувањето на стоката во товарниот манифест;

в) товарниот манифестот е уредно изменет; и

г) стоката се предава во надлежност на царината.

Тогаш кога е потребно, јавните органи во согласност со прописите на Република Македонија, го олеснуваат пренесувањето на стоките до нивните точни одредишта.

4.36 Доколку одредена стока се испорачува до одредиште во Република Македонија, но не била одобрена за користење во Република Македонија и затоа се бара истата да се врати во местото на потеклото, или да се пренасочи на друго одредиште, Република Македонија дозволува стоката да се изнесе без да бараат увозни, извозни или транзитни дозволи, доколку тоа не е во спротивност со соодветните закони и прописи кои се во сила.

4.37 Јавните органи го разрешуваат операторот на воздухопловот, или ако е таков случајот, неговиот овластен застапник, од одговорноста за увозни давачки и даноци кога стоката е ставена под надзор на јавни служби, или тогаш кога со пристанок на истите таа е предадена во сопственост на трето лице кое доставило соодветна гаранција до царината.

Д. Резервни делови, опрема, залихи и други материјали кои се увезени или извезени од оператори на воздухоплови заради вршење меѓународен воздушен сообраќај

4.38 Залихите и прехранбените продукти кои се увезуваат на територијата на Република Македонија за да се користат во воздухоплов кој врши меѓународен воздушен сообраќај, се ослободени од увозни давачки и даноци, доколку се во согласност со царинските прописи на Република Македонија.

4.39 **Препорачана практика.** - *Јавните органи не треба да бараат придружна документација (како што се уверенија за потекло или конзуларни односно посебни фактури) во врска со увезувањето на залихи и продукти за авионското бифе.*

4.40 Препорачана практика. - *Јавните органи треба да дозволуваат, во воздухоплов, продажба или користење на продуктите од авионското бифе и залихите кои се наменети за трошење, без плаќање на увозни давачки или други даноци, во случај кога воздухопловот кој врши меѓународен сообраќај:*

а) застапува на два или повеќе меѓународни аеродроми на територијата на Република Македонија без транзитно слетување на територија на друга земја;

б) воопшто не зема домашни патници.

4.41 Препорачана практика.- *Во склад со своите прописи и барања, јавните органи треба да дозволуваат ослободување од увозни давачки и даноци на земската и безбедносната опрема и нивните составни делови, материјалите за обука и средствата за обука кои се увезени на територијата на Република Македонија од страна на или во име на оператор на воздухоплов на друга договорна земја, за користење од страна на операторот, или на неговиот овластен застапник, во границите на меѓународен аеродром или во одобрени објекти надвор од аеродром.*

4.42 Јавните органи дозволуваат неодложно пропуштање или царинење, по завршувањето на поедноставените процедури за поднесување документација од страна на операторот на воздухопловот или на неговиот овластен застапник, на опремата на воздухопловот и резервните делови кои се ослободени од увозни даноци, такси и други наплати согласно Член 24 од Чикашката Конвенција.

4.43 Јавните органи дозволуваат неодложно ослободување или царинење, по завршувањето на поедноставените процедури за поднесување документација од страна на операторот на воздухопловот или на неговиот овластен застапник, на земска и безбедносна опрема и нивни резервни делови, материјали за обука и средства за обука кои се увезени или извезени од оператор на воздухоплов на друга договорна земја.

4.44 Јавните органи дозволуваат оператори на воздухоплови на други договорни земји или нивните овластени застапници, меѓусебно да си позајмуваат опрема за воздухоплови, резервни делови како и земска опрема и онаа за обезбедување и нивни резервни делови кои биле увезени со условно ослободување од увозни давачки и даноци.

4.45 Препорачана практика.- *Јавните органи треба да овозможат документите кои се дефинирани во Глава I на овој Анекс, а кои се однесуваат на увоз кој е ослободен од увозни давачки и даноци, да се користат во врска со меѓународниот воздушен сообраќај.*

Ѓ. Контејнери и палети

4.46 Зависно од исполнувањето на нивните прописи и барања, јавните органи им одобруваат на операторите на воздухоплови на други договорни земји привремен прием на контејнери и палети без разлика дали се или не се во сопственост на операторот на воздухопловот со којшто пристигаат, под услов истите да се користат на меѓународен лет кој заминува од земјата или доколку одново се извезуваат на некаков друг начин.

4.47 **Препорачана практика.**- *Јавните органи треба да бараат документ за привремен прием на контејнери и палети само тогаш кога сметаат дека тоа е неопходно за вршење на царинска контрола.*

4.48 **Препорачана практика.**- *Тогаш кога се бара доказ за повторно извезување на контејнери и палети, јавните органи треба да ги прифатат соодветните кориснички записи кои се доставени од страна на операторот на воздухопловот или од неговиот овластен застапник како доказ за истото.*

4.49 Јавните органи преземаат мерки за да им се овозможи на операторите на воздухоплови, под надзор на надлежните јавни служби, да вршат истовар на транзитниот товар кој пристигнал во контејнери и палети, за да можат да ги сортираат и прераспоредат пратките заради понатамошен транспорт, без да мораат да поминат низ царинска контрола заради домашна употреба.

4.50 За контејнерите и палетите кои се увезени во Република Македонија согласно одредбите од 4.46, се дозволува да ги напуштат границите на меѓународниот аеродром заради ослободување или царинење на увезените стоки или заради извозно товарење, со користење на поедноставен режим за доставување документација и контрола.

4.51 Тогаш кога околностите тоа го бараат, јавните органи дозволуваат складирање на привремено примени контејнери и палети на вон аеродромски локации.

4.52 Јавните органи дозволуваат операторите на воздухоплови меѓусебно да си позајмуваат контејнери и палети кои се примаат согласно 4.46 без плаќање на увозни давачки и даноци, доколку тие треба да се користат само за меѓународни летови кои заминуваат од земјата или доколку на некој друг начин повторно се извезуваат.

4.53 Јавните органи дозволуваат привремено примените контејнери и палети повторно да се извезуваат преку која било определена царинска канцеларија.

4.54 Јавните органи дозволуваат привремен влез на резервни делови кога тие се потребни за поправка на контејнери и палети кои се увезени согласно одредбите од 4.44.

Е. Поштенски документи и процедури

4.55 Јавните органи вршат опслужување, препраќање и царинење на поштенски пратки со почитување на документираните процедури кои што се пропишани со актите на Светската поштенска унија кои се во сила.

Ж. Радиоактивен материјал

4.56 Јавните органи го олеснуваат неодложното пропуштање на радиоактивен материјал кој е увезен по воздушен пат, особено материјал кој се користи за медицински цели, доколку се испочитувани позитивни закони и прописи кои се однесуваат на увоз на ваков материјал.

Напомена. - Испраќањето на претходна нотификација во хартиена или електронска форма за транспорт на радиоактивни материјали, може да го олесни влезот на ваквите материјали во земјата на одредиштето.

4.57 Препорачана практика. - *Јавните органи треба да одбегнуваат да пропишуваат царински или други влезни/излезни прописи или рестрикции освен оние кои се содржани во Док. 9284, Технички упатства за безбеден транспорт на опасни материи по воздушен пат.*

4.58 Тогаш кога договорна земја усвојува царински или други влезни/излезни прописи или рестрикции кои се поинакви од оние содржани во Док. 9284, *Технички упатства за безбеден транспорт на опасни материи по воздушен пат*, таа неодложно ја известува Меѓународната организација за цивилно воздухопловство за да бидат ваквите разлики објавени во Техничките упатства, согласно Глава 2,2.5 од Анекс 18.

ГЛАВА 5. ЛИЦА НА КОИ НЕ ИМ СЕ ДОЗВОЛУВА ВЛЕЗ И ДЕПОРТИРЦИ**А. Општо**

5.1 За да се сведе на минимум попречувањето на уредното одвивање на меѓународниот воздушен сообраќај, договорните земји меѓусебно соработуваат, со цел неопходно да се решаваат сите разлики кои настанале при спроведувањето на одредбите од оваа Глава.

5.2 Јавните органи го олеснуваат транзитот на лица кои се отстрануваат од друга земја во согласност со одредбите од оваа Глава и воспоставуваат неопходна соработка со операторот на воздухопловот и придружбата која го врши отстранувањето.

5.2.1 Во периодот кога патник на којшто не му се дозволува влез или лице кое треба да се депортира е под нивен надзор, надлежните државни службеници водат грижа за достоинството на тие лица и не преземаат мерки кои можат да го нарушат тоа достоинство.

Напомена. - Со овие лица треба да се постапува во согласност со важечките меѓународни прописи, вклучително и Меѓународниот пакт за граѓански и политички права на човекот на ОН.

Б. Лица на кои не им се дозволува влез

5.3 Јавните органи неопходно го известуваат операторот на воздухопловот и истото го потврдуваат колку што е можно поскоро во писмена форма, дека на одредено лице не му се дозволува влез, согласно 3.44.

Напомена. – Писменото известување може да биде во хартиена или електронска форма односно по електронска пошта.

5.4 Јавните органи, преку своите јавни служби го консултираат операторот на воздухопловот за временскиот рок за отстранување на лицето за кое е утврдено дека не му се дозволува влез, за да му се даде на операторот на воздухопловот доволно време за да го спроведе отстранувањето на лицето со помош на сопствените служби или да направи алтернативни аранжмани за отстранување.

Напомена.- Оваа одредба на ниеден начин не дозволува враќање на лице кое бара азил на територија на Република Македонија во земја кадешто се загрози негов живот или слобода зоради неговата раса, припадност, религија, националност, членување во одредена социјална група или заради политичко мислење.

5.5 Јавните органи осигуруваат дека на операторот на воздухопловот му се издава налог за отстранување на лице за кое е утврдено дека не му се дозволува влез. Налогот за отстранување опфаќа податоци во врска со лет во пристигнување на кој се превезува вакво лице и, ако се познати, името, возраста, полот и државјанството на лицето за кое станува збор.

5.6 Јавните органи кои го наложуваат отстранувањето на лице на кое не му се дозволува влез кое ги загубило или уништило своите патни документи, доставуваат пропратно писмо во форматот кој е даден во Додаток 9 (1) со цел да се известат надлежните служби на земјата на транзитот и/или на

почетокот на патувањето. Пропратното писмо, налогот за отстранување и сите важни информации му се предаваат на операторот на воздухопловот или, во случај на лица со придружба, на придружбата која е одговорна истите да им ги достави на јавните служби на земјата каде што се наоѓа одредиштето.

5.7 Јавните органи кои наложуваат отстранување на лице на кое не му се дозволува влез и чии патни документи се заплени согласно 3.46, доставуваат пропратно писмо со формат каков што е даден во Додаток 9 (2), со цел да им дадат информации на надлежните органи на земјата/ите на транзитот и/или на започнувањето на патувањето. Пропратното писмо заедно со фотокопија на запленилите патни документи и налогот за отстранување му се доставуваат на операторот на воздухопловот, или во случај на лица со придружба, на придружбата која е должна да им ги достави на јавните органи на земјата каде што се наоѓа одредиштето.

5.8 Јавните органи кои имаат причини да веруваат дека лицето на кое не му се дозволува влез може да даде отпор при неговото отстранување, го информираат односниот оператор на воздухоплов колку што е можно порано за планираното заминување, за да може операторот на воздухопловот да преземе мерки на претпазливост за да осигура безбедност на летот.

5.9 Авиопревозникот е одговорен за трошокот за надзорот и грижата за лицето со несоодветна документација од моментот кога се утврдува дека на тоа лице не му се дозволува влез и му се враќа на операторот на воздухопловот за да се отстрани од земјата.

5.9.1 Република Македонија е одговорна за трошоците за надзорот и грижата за сите други категории на лица на кои не им се дозволува влез, вклучително со лицата на кои не им се дозволува влез поради проблеми со документите за кои операторот на воздухопловот нема стручни познавања, или поради други причини од оние во врска со несоодветните документи, од моментот кога се утврдува дека на тие лица не им се дозволува влез, сè додека тие не му се вратат на операторот на воздухопловот, за да бидат отстранети од земјата.

5.10 Тогаш кога се утврдува дека на одредено лице не му се дозволува влез и тоа му се враќа на авиопревозникот за да биде транспортирано надвор од територијата на Република Македонија, операторот на воздухопловот не се спречува да прими надомест од тоа лице за сите трошоци за превоз кои настанале заради неговото отстранување.

5.11 Операторот на воздухопловот го отстранува лицето на кое не му се дозволува влез до:

а) местото каде што тоа го започнало своето патување; или

б) до кое било место каде што му се дозволува влез.

5.11.1 **Препорачана практика.** - Тогаш кога е потребно, јавните органи треба да се консултираат со операторот на воздухопловот за тоа кое е најповолното место каде што лицето на кое не му се дозволува влез треба да се отстрани.

5.12 Јавните органи прифаќаат за проверка лице кое е отстрането од земја во која е утврдено дека не му се дозволува влез, доколку ова лице го започнало своето патување од нивната територија. Јавните органи не го враќаат тоа лице во земја во којашто порано не му се дозволувал влез.

5.13 Јавните органи ги прифаќаат пропратното писмо и другите доставени документи согласно 5.6 или 5.7 како доволна документација, за да се изврши проверка на лицето на кое се однесува ова писмо.

5.14 Јавните органи не ги казнуваат парично операторите на воздухоплови доколку патници кои пристигнуваат и се во транзит немаат правилна документација, ако операторите на воздухоплови можат да докажат дека ги презеле соодветните мерки на претпазливост, за да осигурат дека овие лица ги исполниле условите за документација за влез во земјата која требала да ги прими.

5.15 Препорачана практика.- *Кога оператори на воздухоплови оствариле соработка со јавните служби од која овие јавни служби се задоволни, на пример, во согласност со меморандумите за разбирање кои се склучени помеѓу односните земји за мерките кои се наменети за спречување на превоз на лица на кои не им се дозволува влез, јавните органи треба да ги ублажуваат глобите и казните кои инаку би се изрекувале за превоз на тие лица до нивната територија.*

5.16 Јавните органи не го спречуваат заминувањето на воздухоплов на оператор на воздухоплов доколку не е завршено утврдувањето на недозволен влез на некој од неговите пристигнати патници.

Напомена. - Може да се направи исклучок од оваа одредба во случај на ретки летови или доколку јавните органи имале причина да веруваат дека на одреден лет може да има невообичаено голем број на лица на кои не им се дозволува влез.

В. Протерани лица

5.17 Јавните органи кои депортираат лице од територијата на Република Македонија на истото му врачуваат налог за депортација. Јавните органи му го соопштуваат на депортирецој името на земјата на одредиштето.

5.18 Јавните органи кои отстрануваат депортирци од територијата на Република Македонија ги преземаат сите обврски, одговорности и трошоци кои се поврзани со отстранувањето.

5.18.1 Препорачана практика.- *Јавните органи и операторите на воздухоплови треба, кога е можно, да разменуваат информации до соодветната(соодветните) точка(точки) за контакт, кои работат 24 часа, до кои треба да се упатат истрагата за протераното лице.*

5.19 Кога јавните органи се договараат со операторот на воздухопловот за отстранување на депортирец, тие ги доставуваат следните податоци, колку што е можно поскоро, но во секој случај најдоцна 24 часа пред планираното време на поаѓање на летот:

а) копија од налогот за депортација, доколку законските прописи на Република Македонија го дозволуваат тоа;

б) проценка на ризикот од страна на јавните органи и/или која било друга важна информација која може да му помогне на операторот на воздухопловот да го процени ризикот за безбедноста на летот; и

в) имињата и националната припадност на лицата од придружбата.

Напомена. – За да се осигура координација на стандардите за олеснување и обезбедување, се земаат предвид важечките одредби од Анекс 17, Глава 4.

5.19.1 Операторот на воздухоплови и/или водачот на воздухоплов може да изберат да одбијат да превезат протерано лице на посебен лет, кога постојат основани причини за сомнеж во поглед на безбедноста и осигурувањето на односниот лет.

Напомена. – Се однесува на Прирачникот на ИКАО за осигурување на воздухопловството (Doc 8973), став 12.2.1.3 и став 12.2.1.6.

5.19.2 Јавните органи, кога склучуваат аранжмани за отстранување на протерано лице, ја имаат предвид политиката на операторот на воздухоплови што се однесува на бројот на вакви лица што може да се превезат на даден лет.

Напомена. – Јавните органи треба да се консултираат со операторот на воздухоплови за најсоодветниот лет или за алтернативен начин на превоз.

5.20 Кога јавните органи организираат отстранување на депортирец до одредена земја, тие користат директни летови без запирање, секогаш кога тоа е практично изводливо.

5.21 Кога јавните органи го предаваат депортирецоот заради отстранување, тие водат сметка да му ја поднесат на операторот на воздухопловот целата патна документација која ја бара земјата на транзитот и/или на одредиштето.

5.22 Јавните органи им дозволуваат влез на територија на Република Македонија на своите државјани кои биле депортирани од друга земја.

5.23 Јавните органи особено водат грижа за прифаќањето на лице кое е депортирано од друга земја и кое има доказ за важечки и дозволен престој на нивната територија.

5.24 Кога јавните органи утврдуваат дека депортирецоот мора да биде придружуван, а маршрутата вклучува запирање поради транзит низ посредна држава, тие водат грижа лицето или лицата кои го придружуваат да останат со депортирецоот до неговото конечно одредиште, освен ако не се договори алтернативно решение, пред пристигнувањето, помеѓу службите и операторот на воздухопловот на местото на транзитот.

Г. Набавка на замена за патен документ

5.25 Кога мора да се добие замена за патна исправа за да се олесни отстранувањето и прифаќањето на лице на кое не му се дозволува влез во неговото одредиште, земјата која го наложува отстранувањето обезбедува колку што е можно поголема помош за да се добие тој документ.

Напомена.- За да се појасни примената на овој стандард, се зема предвид Стандардот 5.13.

5.26 Кога од јавните органи се бара да обезбедат патни документи за да се олесни враќањето на некој од државјаните на Република Македонија, тие реагираат во разумен временски период, но не подолг од 30 дена по поднесеното барање, или со издавање на патен документ, или со известување на земјата која го поднела барањето дека лицето за кое станува збор не е државјанин на Република Македонија.

5.27 Јавните органи не го сметаат за предуслов за издавање на тој документ, потпишувањето на барање за патен документ од страна на лицето за кое станува збор.

5.28 Кога јавните органи утврдиле дека лице за кое се бара патен документ е државјанин на Република Македонија, но не можат да издадат пасош во рок од 30 дена од поднесувањето на барањето, тие издаваат вонреден патен документ со кој се потврдува државјанството на лицето за кое станува збор и кој се користи за негов повторен влез во Република Македонија.

5.29 Јавните органи не одбиваат да издадат патен документ односно на никаков друг начин не го спречуваат враќањето на државјанин на Република Македонија со тоа што ќе го прикажат како лице без државјанство.

**ГЛАВА 6. МЕЃУНАРОДНИ АЕРОДРОМИ -
ОБЈЕКТИ И СЛУЖБИ ЗА СООБРАЌАЈ****А. Општо**

6.1 Јавните органи осигуруваат дека одредбите од Анекс 9 продолжуваат да се спроведуваат во случај на приватизација на аеродром.

6.1.1 Препорачана практика. - *Јавните органи треба во консултации со операторите на аеродроми да водат грижа проектот, градењето и одржувањето на објектите на меѓународните аеродроми да обезбедуваат ефикасен и ефективен режим на протокот на сообраќајот.*

6.1.2 Јавните органи водат грижа операторите на воздухоплови и на аеродроми да обезбедуваат експедитивна обработка на патници, екипажи, багаж, стока и пошта.

6.1.3 Јавните органи водат грижа на меѓународните аеродроми да има ефикасни служби за царинска, гранична, карантинска и здравствена контрола, согласно потребите.

6.1.4 Јавните органи, во консултација со аеродромските оператори водат сметка објектите и службите на меѓународните аеродроми, таму каде што е можно, да бидат флексибилни и способни да се шират за да го следат зголемувањето на сообраќајот, зголемување на безбедносните мерки поради зголемени закани, или за други промени заради поддршка на мерките за сочувување на целовитоста на границата.

*Напомена.- Во однос на барањата поврзани со воздухопловната безбедност, се укажува на соодветната спецификација од Анекс 17, Глава 2.**

6.2 Јавните органи бараат во проектирањето нови објекти или крупни измени на постојни објекти, вклучително и оние за стока, на меѓународни аеродроми, субјектот или субјектите кои се одговорни за ваквото проектирање да се консултираат со јавни служби, оператори на воздухоплови и други адекватни тела кои ги застапуваат корисниците на аеродромот, уште во најраните фази на проектирањето, согласно потребите.

* Спецификацијата гласи:

Препорака. - *Секоја договорна земја треба секогаш кога е можно да ги организира безбедносните контроли и процедури на начин за да предизвикаат минимално попречување или задржување на активностите на цивилното воздухопловство, но без да биде загрозна ефикасноста на овие контроли.*

6.3 Препорачана практика. - *Операторите на воздухоплови треба да ги информираат операторите на аеродроми и релевантните владини служби, во деловна доверба, за нивниот сообраќај, редот на летање и планирањето на флотата, за да им се овозможи рационално планирање на капацитетите и службите во врска со очекуваниот сообраќај.*

6.4. Препорачана практика. - *Јавните органи треба да водат сметка тогаш кога се наплаќаат трошоци за опслужување на патници, аеродромски такси и други слични давачки на меѓународни аеродроми, секогаш кога е можно да се одбегнува директна наплата од патниците.*

6.5. Препорачана практика. - Јавните органи треба согласно релевантните прописи и во рамките на ограничувањата утврдени од аеродромскиот оператор кои се должат на ограниченоста на просторот или на капацитетот, да им дозволуваат на операторите на воздухоплови да одбираат како и кој ќе го врши нивното земско опслужување.

Б. Уредување на протокот на сообраќајот на аеродромот

І. Заеднички одредби

6.6 Јавните органи водат сметка операторите на аеродроми да обезбедуваат адекватни капацитети со кои се овозможува неодложно влегување на патници во воздухоплови односно излегување од нив.

6.7 Препорачана практика.- Операторите на аеродроми, операторите на воздухоплови и јавните служби треба навремено да ги разменуваат сите важни оперативни информации со цел да се обезбедува непречен и експедитивен проток на патници и ефикасно распоредување на средствата.

6.8 Препорачана практика. - Јавните органи, операторите на аеродроми и оние на воздухоплови, тогаш кога е потребно и по завршени консултации, треба да користат автоматизирани средства за обработка на патниците и на багажот.

6.9. Препорачана практика. Јавните органи треба да водат сметка ознаките кои се користат на аеродроми да бидат направени согласно Док 9636, Меѓународни ознаки за упатување на лицата кои се движат на аеродроми и поморски терминали, објавен заеднички од страна на ИКАО и Меѓународната организација за поморство.

6.9.1 Препорачана практика. - Јавните органи, во консултација со операторите на аеродроми и операторите на воздухоплови, треба да ги известуваат патниците, преку ознаки, летоци, видео, аудио, интернет страни или други средства, за казните кои следуваат за кршење на прописите во однос на доаѓањето и заминувањето односно секаков обид за увоз или извоз на забранети или контролирани нешта.

6.10. Препорачана практика. - Јавните органи треба да водат сметка операторите на аеродроми или операторите на терминалната зграда да инсталираат средства за механичко движење на луѓето, тогаш кога тоа е потребно заради растојанијата кои треба да се одат пеш и заради обемот на сообраќајот во или преку терминалната зграда.

5.11. Препорачана практика. - Јавните органи треба да водат сметка операторот на аеродромот или операторот на воздухопловот, зависно од случајот, да инсталира системи за информации за летовите со кои се даваат точни, адекватни и најнови информации во однос на заминувањата, доаѓањата, откажувањата и доцнењата, како и за распоредот на терминалот/излезот.

6.12. Препорачана практика. - Јавните органи треба да водат сметка операторот на аеродромот или операторот на воздухопловот, зависно од случајот, да одржува систем за

информации за летовите, согласно стандардниот изглед кој се препорачува во Док 9249, Динамички паноа за објави на податоци за летови.

6.13 Препорачана практика. - Јавните органи треба да ги охрабруваат операторите на аеродроми или давателите на услуги, зависно од случајот, да обезбедуваат паркинг простор за автомобили за долготрајна и краткотрајна употреба од страна на патниците, посетителите, екипажите и персоналот на меѓународните аеродроми.

II. Можности за паркирање и сервисирање на воздухоплови

6.14 Препорачана практика. - Јавните органи треба да водат сметка да има на располагање погодни капацитети за паркирање и сервисирање на воздухоплови, со цел да се забрзаат пропуштањето на воздухоплови и операциите на платформата како и за да се намали времето на стоење на воздухопловите на земја.

III. Патници, екипаж и багаж кои заминуваат

6.15 Препорачана практика. - Јавните органи треба да водат сметка одговорниот давател на услуги да обезбедува соодветен транспорт помеѓу терминалните згради на аеродромот во текот на работното време на аеродромот.

6.16 Препорачана практика. - Јавните органи треба да им дозволуваат на операторите на аеродроми и операторите на воздухоплови да обезбедуваат можности за чекирање, доколку се исполнети сите барања поврзани со мерките за безбедносни и други контроли.

6.17. Препорачана практика. - Јавните органи треба да водат сметка персоналот за безбедносна и/или гранична контрола да користи ефикасни техники за снимање и проверка во процесот на прегледот на патниците и багажите со цел да се олесни заминувањето на воздухопловите.

Напомена. - Тогаш кога е неопходен физички претрес на патник, треба да се обезбеди дискреција. Најдобро е да се обезбедат простории за таа намена, но може да се користат и преносливи паравани. Физичкиот претрес треба да го врши лице од истиот пол како патникот.

6.18. Препорачана практика.- Пунктовите за чекирање и оперативните средства на екипажите треба да бидат лесно достапни и близу еден до друг.

6.19. Препорачана практика.- Аеродромскиот оператор и јавните служби треба да обезбедуваат ефикасни услуги за операторите на летови од генералната авијација или на нивните застапници во врска со нивните оперативни и административни барања.

6.20. Јавните органи воспоставуваат режим со доволен број контролни линии за да може пропуштањето, доколку е потребно, на патниците и екипажите кои заминуваат да се одвива со најмало можно задржување. Доколку е можно, се ставаат на располагање дополнителни линии кадешто се упатуваат компликуваните случаи за да не се забавува главниот проток на патници.

IV. Патници, екипажи и багаж кои доаѓаат

6.21 Јавните органи воспоставуваат режим со доволен број на контролни линии за да може да се постигне пропуштање на патниците и екипажите кои доаѓаат со минимално можно задржување. Се ставаат на располагање дополнителни линии каде што се упатуваат компликуваните случаи без да се забавува главниот проток на патници.

6.22. Препорачана практика.- *Јавните органи треба да водат сметка операторите на аеродроми да обезбедуваат адекватен простор во зоната за подигнување на багажот каде што лесно може да се направи идентификација и секој патник може брзо да си го подигне предадениот багаж.*

6.23. Препорачана практика.- *Јавните органи треба да гарантираат дека тогаш кога е потребно, на меѓународните аеродроми се поставуваат механизирани системи за испорака на багаж со цел да се олесни движењето на патничкиот багаж.*

6.24 Операторите кои се одговорни за меѓународни аеродроми, водат сметка патниците да имаат на располагање помош за носење на багажот за да им се овозможи пренесување на истиот од зоната каде што се подига багажот до места кои се најблиску до зоната со обезбеден транспорт по земја кој поаѓа од аеродромот или помеѓу терминалните згради.

V. Транзит и трансфер на патници и екипаж

6.25 Препорачана практика. - *Јавните органи треба, секогаш кога е можно, да им дозволуваат на патниците да остануваат во воздухопловот и да дозволуваат влегување и излегување од воздухопловот во текот на полнењето гориво, со преземање на неопходните безбедносни мерки.*

6.26 Препорачана практика. - *Јавните органи треба да осигурат дека аеродромските оператори обезбедуваат доволен простор за шалтерите за опслужување во зоните за директен транзит, во согласност со обемот на сообраќајот. Барањата за простор и работните часови треба да бидат договорени помеѓу аеродромските оператори и операторите на воздухоплови.*

VI. Разни простории и услуги за патниците во терминалните згради

6.27. Препорачана практика.- *Треба да бидат обезбедени простории за складирање на багажот кој е оставен од страна на неговите сопственици на меѓународните аеродроми со цел да биде подигнат по завршување на безбедносните контроли.*

6.28 Меѓународните аеродроми водат сметка аеродромските оператори или операторите на воздухоплови, зависно од случајот, да обезбедуваат простории каде што се чува неподигнатиот, неидентификуваниот и погрешно пренесениот багаж додека не биде пропуштен, препратен, подигнат или елиминиран, согласно позитивните закони и прописи. Овластениот персонал на аеродромскиот оператор има пристап до багажот во текот на работното време на аеродромот.

6.29 Препорачана практика. - Јавните органи во соработка со аеродромските оператори треба да осигурат дека просториите во терминалот се проектирани, контролирани и организирани на начин што луѓето кои не патуваат не го попречуваат протокот на патниците кои доаѓаат и заминуваат.

6.29.1. Препорачана практика. - Треба да се овозможи сместување на просториите за групите/тур оператори во јавните или неконтролирани делови на зоните за пристигнување/заминување, со цел да се сведе на минимум застојот во терминалните згради.

6.30. Препорачана практика. - Јавните органи треба во консултација со аеродромските оператори да осигурат малопродажните простори да бидат лесно пристапни, но да не го попречуваат протокот на патници.

VII. Опслужување на стока и пошта и средства за нивно пропуштање

6.31 Препорачана практика.- Јавните органи треба да се грижат аеродромските оператори да ги имаат соодветните услови за пропуштање на воздухопловите кои пренесуваат само стоки.

6.32 Препорачана практика.- Јавните органи во соработка со аеродромските оператори треба да осигурат дека терминалите за стоки и нивните пристапни патишта во зоната на неконтролиран пристап се проектирани и функционираат на начин со којшто се обезбедува ефикасен пристап.

6.33 Препорачана практика.- Јавните органи во соработка со аеродромските оператори и операторите на воздухоплови треба да осигурат дека терминалите за стоки се проектирани така за да се овозможи сигурен, хигиенски, ефикасен и безбеден третман и складирање на стоки, согласно позитивните закони и прописи.

6.34 Препорачана практика. - Јавните органи во соработка со аеродромските оператори и операторите на воздухоплови треба да обезбедат соодветни средства за сигурен, ефикасен и безбеден третман и складирање на поштенските пратки на оние меѓународни аеродроми каде што обемот на поштата тоа го налага и во согласност со позитивните закони и прописи.

V. Потребни капацитети за спроведување на мерки за здравствена заштита, итна медицинска помош и карантин за животни и растенија

6.35 Јавните органи, во соработка со аеродромските власти, обезбедуваат одржување на здравствена заштита, вклучително со карантин за луѓе, животни и растенија на меѓународните аеродроми.

6.36 Препорачана практика. - Јавните органи треба да овозможат на или во близина на нивните главни меѓународни аеродромски објекти и служби да има капацитети за вакцинација или ревакцинација и за издавање на соодветни уверенија за тоа.

6.37 **Препорачана практика.** - Меѓународните аеродроми треба да имаат на располагање пристап до соодветни капацитети за спроведување на мерки за здравствена заштита и карантин за животни и растенија, коишто се применуваат за воздухоплови, екипажи, патници, багаж, стока, пошта и залихи.

6.38 **Препорачана практика.** - Јавните органи треба да обезбедат услови за да можат патниците и екипажите кои се во транзит да престојуваат во просториите без каква било опасност од инфекции и од инсекти кои пренесуваат болести и, доколку е потребно, треба да се обезбедат средства за пренос на патници и екипажи до друг терминал или аеродром во близина, без да бидат изложени на опасност по здравјето. Слична организираност и средства треба да се обезбедат и за животни.

6.39 Јавните органи водат грижа манипулирањето и дистрибуцијата на производите за потрошувачка (нпр. храна, пијалаци и вода) во воздухопловите и на аеродромите да бидат во согласност со Меѓународните здравствени прописи (2005) и релевантните упатства на Светската здравствена организација, Организацијата за храна и земјоделие и националните прописи за аеродроми.

6.40 Јавните органи, во соработка со аеродромските оператори и операторите на воздухоплови водат грижа да се постави безбеден, хигиенски и ефикасен систем на меѓународните аеродроми за отстранување и елиминарање на целиот отпад, отпадната вода и други материи кои се опасни за здравјето на луѓето, животните или растенијата, согласно Меѓународните здравствени прописи (2005) и релевантните упатства на Светската здравствена организација, Организацијата за храна и земјоделие и националните прописи за аеродроми.

6.41 Јавните органи, во соработка со аеродромските оператори водат грижа на меѓународните аеродроми да има капацитети и служби за давање прва помош на самото место, да постои соодветен режим за експедитивно предавање на повремени посериозни случаи на претходно организирана поспецијализирана медицинска нега.

Напомена. - Се советува за сите прашања поврзани со здравјето на патниците, да се вршат консултации со Светската здравствена организација.

Г. Потребни капацитети за контролните служби и за нивната работа

6.42 Република Македонија обезбедува доволно служби на своите надлежни органи, без надоместок, во работното време кое е утврдено од страна на овие надлежни органи.

Напомена 1. - Согласно Анекс 15, Служби за воздухопловни информации, земјите имаат обврска да ги објавуваат типовите на контролните служби (царинска, гранична, здравствена) и нивното работното време на меѓународните аеродроми.

Напомена 2. - Освен оние на службите кои се споменати погоре, јавните органи, аеродромските оператори и операторите на воздухоплови може да сакаат да нудат дополнителни услуги за корисниците (патници, оператори на воздухоплови и други лица кои би имале полза од предложената премиска услуга) на бесплатна основа, со плаќање хонорар или на доброволна

основа. Тогаш кога се пресметува надоместок, истиот треба да е ограничен на она што е неопходно за да се покријат трошоците за дадената услуга.

6.43 Препорачана практика. *Јавните органи треба да размислат за можноста од склучување договор со јавни органи на други земји за поставување на преставници на надлежните јавни служби на нивната територија со цел да се врши претходна проверка на воздухоплови, патници, багаж, екипажи и стоки заради вршење на царинска, гранична, здравствена контрола како и карантин за животни и растенија, пред нивното заминување, тогаш кога ваквото делување може да го олесни нивното пропуштање по пристигнувањето во овие земји.*

Д. Недисциплинирани патници

6.44 Јавните органи, со цел да одвратат и спречат насилно однесување, ја зголемуваат свеста на патниците за неприфатливоста и можните законските последици од насилно и бунтовно однесување во објектите за воздушна пловидба и во воздухоплови.

6.45 Секој јавен орган презема мерки за да осигури дека соодветниот персонал оди на обука за препознавањето на, и управување со, ситуации поврзани со недисциплинирани патници.

Напомена. - Упатствата за правните аспекти поврзани со недисциплинираните и проблематични патници можат да се најдат во Циркуларот 228 – Упатства за правните аспекти на недисциплинираните/ проблематични патници.

Е. Погодности за патниците

6.46 **Препорачана практика.** - *Јавните органи треба, доколку сообраќајот тоа го бара, да водат грижа аеродромскиот оператор да обезбедува соодветни простори за нега на деца кои се патници и дека истите се јасно обележани и лесно достапни.*

6.47 **Препорачана практика.** - *Јавните органи кои го ограничуваат внесувањето или изнесувањето на парични средства на други земји, треба да овозможат издавање на уверенија на кои е назначен износот на паричните средства кои се носат при влез во земјата и треба на ваквите патници да им допуштаат, со покажување на вакви уверенија пред напуштањето на земјата, да ги носат овие парични средства со себе. Истото може да се постигне и со внесување на запис во пасошот или во друг патен документ.*

6.48 **Препорачана практика.** – *Јавните органи кои го ограничуваат внесувањето на сопствената валута треба да обезбедат погодности за патниците да го депонираат вишокот од средства на меѓународниот аеродром на којшто доаѓаат и пред заминувањето да ја подигнат депонираната сума на истото место или на друго место кое е определено за таа намена.*

6.49 **Препорачана практика.** - *Јавните органи треба да водат сметка аеродромскиот оператор или давателот на услуги, зависно од случајот, да им дава на патниците информации за патниот превоз кој е на располагање на аеродромот.*

6.50 Јавните органи обезбедуваат, тогаш кога е потребно за да се задоволат потребите на патниците, соодветни погодности на меѓународните аеродроми за легална размена на парични средства на други земји преку владини служби или овластуваат приватни служби тоа да го прават. Овие погодности им се ставаат на располагање на патниците кои доаѓаат и кои заминуваат.

Напомена. - При извршувањето на оваа одредба, користењето на автомати на меѓународните аеродроми со кои патниците во секое време на денот и ноќта можат да добијат странска валута, се покажа како најголема помош и затоа јавните органи треба да ја земат предвид оваа можност.

ГЛАВА 7. СЛЕТУВАЊЕ НАДВОР ОД МЕЃУНАРОДНИ АЕРОДРОМИ

А. Општо

7.1 Јавните органи преземаат чекори за да се обезбеди сета можна помош од страна на јавните служби за оној воздухоплов, кој поради причини надвор од контролата на водачот на воздухопловот, слетал на место кое не е еден од меѓународните аеродроми на нивната земја и во ваквите случаи ги сведуваат формалностите и процедурите за контрола на минимално ниво.

7.2 Водачот на воздухопловот или следниот по искуство член на екипажот кој е на располагање, го пријавува слетувањето кај соодветните јавни органи веднаш штом тоа е практично изводливо.

Б. Кратко застанување

7.3 Доколку е очигледно дека воздухопловот може да го продолжи својот лет во релативно краток период по пристигнувањето, се применува следнава процедура:

7.3.1 Контролните мерки се ограничуваат на оние кои обезбедуваат воздухопловот да замине со истиот товар кој се наоѓал во него во времето на неговото пристигнување. Во случај кога товарот или дел од него, поради оперативни или други причини, не може да продолжи со истиот лет, јавните органи ги забрзуваат формалностите за одобрување и соработуваат за да се овозможи брзо понатамошно транспортирање на тој товар до неговото одредиште.

7.3.2 Јавните органи определуваат, доколку е потребно, соодветна површина за движење на патниците и екипажите во времето на застанувањето, под нивен општ надзор.

7.3.3 Од водачот на воздухопловот не се бара да се пријави кај повеќе од една владина служба за да добие дозвола за полетување (освен неопходната дозвола од контролата на летање).

В. Непродолжување на лет

7.4 Доколку е очигледно дека воздухопловот ќе доцни многу или дека не може да го продолжи летот, се применуваат следниве одредби :

7.4.1 Водачот на воздухопловот, додека ги очекува упатствата на соодветните јавни органи или ако тој или неговиот екипаж не можат да стапат во контакт со нив, има право да ги преземе оние вонредни мерки кои ги смета за неопходни за здравјето и безбедноста на патниците и екипажот или за да се одбегне или сведе на минимум загубата или уништувањето на самиот воздухоплов или на неговиот товар.

7.4.2 На патниците и екипажот треба да им се дозволи да си обезбедат соодветно сместување за времето додека чекаат да се завршат потребните формалности, доколку тие формалности не можат веднаш да се завршат.

7.4.3 Доколку се бара стоката, залихите и багажот без придружба да се отстранат од воздухопловот од безбедносни причини, тие се оставаат во близина и таму стојат до завршувањето на потребните формалности.

7.4.4 Поштата треба да се отстрани како што се бара согласно актите на Светската поштенска унија кои се во сила.

ГЛАВА 8. ДРУГИ ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ОЛЕСНУВАЊЕТО

А. Гаранции и ослободување од одземање или заплена

8.1 Препорачана практика. - Доколку јавните органи бараат гаранции од оператор на воздухоплов кои ги покриваат неговите обврски согласно законите за царинска и гранична контрола, како и оние за јавното здравство, карантинот на животни и растенија, или согласно слични закони на Република Македонија, тие треба да дозволат користење на една сеопфатна гаранција секогаш кога тоа е можно.

8.2 Препорачана практика. - Воздухопловот, земската опрема, опремата за обезбедување, резервните делови и техничките залихи на операторот на воздухоплов кој се наоѓа во една договорна земја (која не е договорната земја во која е основана таа авиокомпанија), кои се користат за вршењето на меѓународен воздушен сообраќај кој ја опслужува оваа договорна земја, треба да бидат изземени од законите на таа договорна земја која одобрува одземање или заплена на воздухоплов, опрема, делови или залихи за јавна употреба, без повреда на правото за запленавање поради кршење на законите на односната договорна земја.

Б. Олеснување на потрага, спасување, истражување на несреќи и наоѓање на остатоци од воздухоплов

8.3 Во согласност со кои било услови кои ги предвидува Анекс 12- *Потрага и спасување* и Анекс 13 – *Истражување на несреќи и инциденти на воздухоплови*, јавните органи треба да направат режим кој обезбедува неодложен влез на времена основа, на квалификуван персонал на територијата на Република Македонија кој е потребен за потрага, спасување, истражување на несреќи, поправка или наоѓање на остатоци од уништен или оштетен воздухоплов.

8.3.1 При организирањето на неодложниот влез на персоналот кој се споменува во 8.3, тогаш кога е потребен таков документ, јавните органи не бараат никаков друг патен документ освен пасош (видете во 3.5).

8.3.2 Препорачана практика – Во случаите кога јавните органи сепак бараат влезни визи за персоналот кој се споменува во 8.3, тие треба, тогаш кога е потребно и како исклучок, да издаваат такви визи при пристигнувањето, или на некаков друг начин да го олеснат нивниот влез бидејќи тој персонал е упатен на специјална задача од страна на надлежниот орган на неговата земја.

8.3.3 Препорачана практика – Јавните органи водат сметка нивните служби да бидат адекватно запознаени со одредбите на Анексите 13 и 9 кои се однесуваат на олеснувањето на истрагите на несреќите и инцидентите на воздухоплови. Во однос на ова, јавните органи треба да согледаат дека истражителите за кои станува збор може да имаат потреба неодложно да организираат превоз до местото на несреќата или инцидентот и, доколку е потребно, да им дадат помош во врска со тоа.

8.4 Јавните органи го олеснуваат привремениот влез на територијата на Република Македонија на сите воздухоплови, алати, резервни делови и опрема кои се потребни за потрага, спасување, истражување на несреќи, поправка или спасување на остатоци од оштетен воздухоплов на друга

земја. Тие предмети привремено се ослободуваат од царински давачки и други даноци и наплати, како и од примената на прописи од каква било природа кои го ограничуваат увозот на стоки.

Напомена. – Се подразбира дека оваа одредба не ја исклучува примената на мерки на јавното здравство и карантин за животни и растенија, доколку е потребно.

8.5 Јавните органи го олеснуваат отстранувањето од територијата на Република Македонија како на оштетениот, така и на воздухопловот кој дава помош, заедно со алатите, резервните делови и опремата кои биле донесени заради потрага, спасување, истражување на несреќата, поправка или спасување на делови на воздухопловот.

8.6 Оштетен воздухоплов или негови делови односно сите залихи или стоки во него, заедно со кој било воздухоплов, алати, резервни делови или опрема кои се донесени за привремена употреба заради потрага, спасување, истражување на несреќа, поправка или спасување на делови на воздухоплов, кои не се отстранети од територијата на Република Македонија во периодот кој треба да го утврдат нејзините јавни органи, подлежат на барањата од позитивните закони на Република Македонија.

8.7 Доколку, во врска со истрагата на несреќа на воздухоплов, се појави потреба да се испрати дел, или делови на оштетен воздухоплов во друга договорна земја заради техничка проверка или тестирање, јавните органи водат сметка пренесувањето на тој дел, или делови да се изврши неопходно. Јавните органи кои се во прашање, исто така го олеснуваат враќањето на тој дел, или делови во земјата која ја покренала истрагата на несреќата, доколку ѝ се потребни за да се заврши истрагата.

В. Летови за давање помош после природни катастрофи и катастрофи предизвикани од човечки фактор, кои сериозно го загрозуваат човековото здравје или животната средина и слични вонредни ситуации кадешто е потребна помош од Обединетите нации (ОН)

8.8 Јавните органи го олеснуваат влезот во, заминувањето од и транзитот преку територијата на Република Македонија на воздухопловите кои се вклучени во летови за давање помош кои се извршуваат од страна на или во име на меѓународните организации кои се признаени од страна на ОН или од страна на или во името на самите земји, и ги преземаат сите можни мерки за да обезбедат нивно безбедно работење. Летови за давање помош се оние летови кои се во функција на делување после природните катастрофи, катастрофи предизвикани од човечки фактор, кои сериозно го загрозуваат човековото здравје или животна средина, како и слични вонредни ситуации кога е потребна помош од ОН. Ваквите летови започнуваат колку што е можно побрзо по добивање на согласност од земјата примател.

Напомена 1. – Според меѓународно прифатениот Зборник на основни поими, Одделот за хуманитарни работи на Обединетите нации смета дека вонредна ситуација е „ненадеен и вообичаено непредвиден настан за кој се потребни итни мерки за да се намалат неговите негативни последици“, а катастрофа е „сериозен прекин на функционирањето на општеството кој предизвикува големи човечки, материјални или еколошки загуби кои ја надминуваат можноста на погоденото општество да се справи со нив само со сопствените средства“.

Напомена 2. - Во однос на примената на мерки за безбедно извршување на летовите за давање помош, треба да се земе предвид Анекс 11- Контрола на летање, Прирачник за безбедносни мерки кои се применуваат за воени активности кои се потенцијално опасни за работата на цивилните воздухоплови (Док 9554) и Упатство во врска со пресретнувањето на цивилни воздухоплови (Док 9433).

8.9 Јавните органи водат грижа персоналот и предметите кои пристигнуваат со летовите за давање помош на кои се однесува 8.8 неодамна да се одобруваат.

Г. Поморско загадување и безбедносни операции во вонредни случаи

8.10 Во вонредни ситуации, јавните органи го олеснуваат влезот, транзитот и заминувањето на воздухоплови кои се вклучени во борба против односно за заштита од поморско загадување, или други операции кои се потребни за да се осигури безбедност на морето, безбедност на населението или заштита на морската средина.

8.11 Во вонредни ситуации, јавните органи, до најголем можен степен го олеснуваат влезот, транзитот и заминувањето на лицата, стоките, материјалите и опремата кои се потребни за справување со поморското загадување, како и безбедносните операции кои се опишани во 8.10.

Д. Имплементација на меѓународни здравствени и други сродни прописи

8.12 Јавните органи ги почитуваат соодветните одредби на *Меѓународните здравствени прописи* (2005) на Светската здравствена организација.

8.13 Јавните органи ги преземаат сите можни мерки извршителите на вакцинацијата да го користат типското Меѓународно уверение за вакцинација или профилакса, согласно Член 36 и Анекс 6 од *Меѓународните здравствени прописи* (2005) со цел да се постигне еднолично прифаќање.

8.14 Јавните органи утврдуваат режим со кој им овозможуваат на сите инволвирани оператори на воздухоплови и служби, доволно време пред заминувањето да им ставаат на располагање на патниците информации во врска со барањата за вакцинација во земјите на одредиштето, како и типското Уверение за вакцинација и профилакса согласно Член 36 и Анекс 6 од *Меѓународните здравствени прописи* (1969).

8.15 Водачот на воздухопловот води сметка дека секогаш кога има сомневање за постоење на заразна болест во воздухопловот, неодамна за ова ја известува контролата на летање со цел да се олесни обезбедувањето на присуство на специјален лекарски персонал и опрема кои се потребни за справување со ризиците по јавното здравје по пристигнувањето на воздухопловот.

Напомена 1. - За заразна болест може да се смета и да се бара понатамошна проценка доколку лице има треска (температура од 38°C или повеќе) заедно со други знаци и симптоми нпр. лице кое изгледа болно, лице што кашла, тешко дише, лице со упорна дијареа, лице што повраќа, лице со кожен осип, модринки или крварење без претходна повреда, или појава на дезориентација.

Напомена 2. - Во случај на сомневање за постоење на заразна болест во воздухоплов, водачот на воздухопловот може да има потреба да постапува согласно протоколите и процедурите на неговиот оператор, покрај здравствените законски прописи на земјата на заминувањето и/или на одредените. Овие прописи вообичаено можат да се најдат во Зборникот на воздухопловни информации (Aeronautical Information Publication) на односните земји.

Напомена 3. – Анекс 6 – Операции со воздухоплови дава опис на лековите кои треба да се носат во воздухоплов. Процедурите за услугите на воздушна навигација – Организација на воздушниот сообраќај (Док. 4444) (PANS-ATM) детално ги опишуваат процедурите според кои треба да постапува водачот на воздухопловот при комуникација со контролата на летање.

8.15.1 Препорачана практика. - *Тогаш кога е идентификувана закана по јавното здравје и кога органите за здравствена заштита на Република Македонија бараат информации во врска со планот на патувањето на патниците и/или екипажите односно информации за контакт заради наоѓање на лица за кои постои веројатност дека биле изложени на заразна болест, Република Македонија треба да го усвои „Картоноот за лоцирање на патници заради јавното здравје“ кој е даден во Додаток 13 како единствен документ за оваа намена.*

Напомена. - Полезно е земјите да имаат на располагање доволно залихи од Картоноот за лоцирање на патници за користење на меѓународните аеродроми и за нивна дистрибуција до операторите на воздухоплови за да бидат пополнувани од страна на патниците и екипажите.

Г. Национален воздухопловен план за епидемија на заразна болест

8.16 Јавните органи утврдуваат национален воздухопловен план како подготовка за епидемија на заразна болест која претставува ризик по здравјето на луѓето или тревога во областа на јавното здравје на меѓународен план.

Напомена 1. - Упатства за изготвување на национален воздухопловен план може да се најдат на интернет страницата на ИКАО за воздухопловна медицина.

Напомена 2. – Анекс 11 – Контрола на летање и Анекс 14 – Аеродроми, Книга I – Проектирање на аеродроми и операции, бара контролата на летање и аеродромите да утврдат планови за непредвидени ситуации или планови за вонредни ситуации на аеродром, за ситуации на здравствена тревога од меѓународен карактер.

Е. Изготвување на национални програми за олеснување

8.17 Јавните органи изготвуваат национална програма за олеснување на превозот по воздушен пат врз основа на барањата за олеснување на Чикашката конвенција и нејзиниот Анекс 9.

8.18 Јавните органи водат сметка дека целта на нивната национална програма за олеснување на воздушниот сообраќај е усвојување на сите практично изводливи мерки за олеснување на движењето на воздухоплови, екипажи, патници, стока, пошта и залихи, со отстранување на непотребните пречки и доцнења.

8.18.1 Препорачана практика. - При изготвувањето на национална програма за олеснување на воздушниот сообраќај, земјите треба да ги користат упатствата наведени во Додаток 12.

8.19 Јавните органи основаат Национален комитет за олеснување на воздушниот сообраќај и Комитети за олеснување на аеродромските процедури, или слични координативни тела, заради координирање на активностите за олеснување помеѓу министерствата, агенциите и другите организации во Република Македонија на кои се однесува или кои се одговорни за различни аспекти на меѓународното цивилно воздухопловство, како и со операторите на воздухоплови и аеродромските оператори.

8.20 Препорачана практика. - Јавните органи треба да се трудат да воведат добра координација, прилагодена на околностите, помеѓу програмата за воздухопловно обезбедување и онаа за олеснување на цивилното воздухопловство. За таа цел, некои членови од Комитетите за олеснување треба, исто така, да бидат членови и на Комитетите за обезбедување.

8.21 Препорачана практика. - При формирањето и работењето на Националните комитети за воздушен сообраќај и олеснување на аеродромските процедури, земјите треба да ги користат упатствата наведени во Додаток 11 и Додаток 12.

Е. Олеснување на транспортот на лица со инвалидитет

И. Општо

8.22 Препорачана практика. - Кога патуваат, на лицата со инвалидитет треба да им се обезбеди посебна помош со цел да се обезбеди дека тие ги добиваат услугите кои вообичаено стојат на располагање на пошироката јавност. Помошта треба да се дава на начин на кој се почитува достоинството на единката.

8.23 Препорачана практика. - Јавните органи треба да соработуваат во насока на преземање на потребните мерки за да им ги направат достапни на лицата со инвалидитет сите вериги на синџирот на патувањето, од пристигнување на аеродромот на заминување до напуштање на аеродромот на одредиштето.

8.24 Препорачана практика. - Јавните органи треба да ги преземат потребните чекори со операторите на воздухоплови, аеродроми и операторите за опслужување на земја со цел утврдување на минимални еднообразни стандарди за пристап до транспортните услуги на лица со инвалидитет, од пристигнувањето на аеродромот на заминување до напуштањето на аеродромот на одредиштето.

8.25 Препорачана практика. - Јавните органи треба да ги преземат потребните чекори со операторите на воздухоплови, аеродроми, операторите за опслужување на земја и туристичките агенции со цел да се осигура дека лицата со инвалидитет ги добиваат информациите кои им се потребни, во форми кои се пристапни за оние со когнитивни и чулни нарушувања, како и да преземат потребни мерки да осигураат дека операторите на воздухоплови, аеродроми и операторите за опслужување на земја се во состојба да им ја пружат на овие патници потребната помош, во зависност од нивните потреби, со цел да им се помогне при патувањето.

8.26 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да ги преземат сите потребни чекори за да обезбедат соработка со операторите на воздухоплови, аеродроми и операторите за опслужување на земја, заради утврдување и координирање на програми за обука со цел да се осигура дека има на располагање обучен персонал за помош на лицата со инвалидитет.*

II. Пристап до аеродроми

8.27 Јавните органи ги преземаат потребните чекори за да овозможат аеродромските капацитети и служби да бидат приспособени на лицата со инвалидитет.

8.28 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да осигураат дека стојат на располагање системи за подигање и други слични средства со цел да се олесни движењето на лицата со инвалидитет помеѓу воздухопловот и терминалот и на пристигнување и на заминувањето ако е потребно онаму каде не се користи премин за патници што се крева и спушта.*

8.29 Препорачана практика. – *Треба да се преземат мерки за да се обезбеди лицата со оштетен вид и слух да можат да добијат информации за летот.*

8.30 Препорачана практика. – *Во терминалната зграда треба да се лоцираат определени точки за преземање и оставање на лица со инвалидитет, што е можно поблизу до главните влезови. За да се олесни движењето на аеродромот, на пристапните патеки не треба да има пречки.*

8.31 Препорачана практика. – *Онаму каде што е ограничен пристапот до јавните служби, треба да се направи сè за да се обезбеди лесно достапен превоз по земја со прифатливи цени по пат на прилагодување на постојните и планираните системи за јавен превоз или со обезбедување на посебни транспортни услуги за лица со потреби за подвижност.*

8.32 Препорачана практика. – *Треба да се обезбедат соодветни капацитети за паркирање за лица со потреби за подвижност, како и да се преземат соодветни мерки за да се олесни нивното движење помеѓу местата за паркирање и терминалните згради.*

8.33 Препорачана практика. – *Кога на лицата со инвалидитет кои се во трансфер им се дава помош од еден воздухоплов во друг, истата треба да се даде што е можно поефикасно, водејќи сметка за врзаните летови.*

III. Пристап до воздушен сообраќај

8.34 Јавните органи преземаат потребни чекори за да обезбедат дека лицата со инвалидитет имаат пристап до воздушниот сообраќај.

8.35 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да воведат мерки според кои воздухопловите кои почнуваат да вршат сообраќај непосредно по извршена голема поправка треба да се придржуваат кон минималните еднообразни стандарди за пристап што се однесува на опремата во воздухопловот која вклучува подвижни поттирачи за раце, инвалидски колички во воздухопловот и соодветно осветлување и знаци.*

8.36 Препорачана практика. - Помагалата кои се потребни за лицата со инвалидитет треба да се превезуваат бесплатно во кабината кога, условите за простор, тежина и безбедност тоа го дозволуваат, или истите треба да се превезуваат без надомест и да се обележани како багаж со приоритет.

8.37 Препорачана практика. - Животните – помошници кои ги придружуваат лицата со инвалидитет треба да се превезуваат бесплатно во кабинат, до седиштето на лицето, што подлежи на кои било важечки национални прописи или прописи на операторот на воздухоплови.

8.38 Јавните органи кои го ограничуваат транспортот на апарати кои работат на батерии, вклучително со помагала за мобилност со акумулатори кои можат да протечат, неодојно ја информираат ИКАО за ваквите ограничувања за да ги внесат истите во Док 9284, *Технички упатства за сигурен превоз на опасни материји по воздушен пат*, и да водат грижа операторите на воздухоплови овие информации да ги изнесат пред јавноста и во согласност со Глава 2, 2.5 од Анекс 18.

8.39 Препорачана практика. – Во основа, на лицата со инвалидитет треба да им се дозволи да патуваат без да им се бара лекарско одобрение. Сепак, треба задолжително да се прави најава тогаш кога се бара помош или подигање. На операторите на воздухоплови треба само да им се дозволи да бараат од лицата со инвалидитет да добијат лекарско одобрение во случаи на здравствена состојба кога не јасно дека тие се здравствено способни да патуваат и би можеле да ја загорзат нивната безбедност или здравје или на другите патници.

8.40 Препорачана практика. – Во основа, на лицата со инвалидитет треба да им се дозволи да решат дали им е потребна или не помош. Доколку се бара присуство на помош, јавните органи треба да ги поттикнуваат операторите на воздухоплови да нудат попусти за превозот на тоа придружно лице. Операторите на воздухоплови треба да побараат помош само кога е очигледно дека лице со инвалидитет е несамоуверено, а ова може да предизвика опасност по безбедноста или здравјето на тоа лице или на останатите патници.

8.40.1 Препорачана практика. – Строго се поттикнува постоење на претходно известување онаму каде е потреба помош или подигање.

Ж. Помош за жртвите на воздухопловни несреќи и на нивните семејства

8.41 Земјата каде што се случила воздухопловна несреќа и соседните земји утврдуваат режим за олеснување на влезот во нивната територија на привремена основа на членови на семејствата на жртвите на воздухопловната несреќа.

8.42 Земјата каде што се случила несреќа и соседните земји, исто така, утврдуваат режим за да го олеснат влезот на нивната територија, на привремена основа, на овластени претставници на операторот чиј воздухоплов учествувал во несреќата, или на партнер со кој истиот има договор, за да може да им пружат помош на преживеаните и на членовите на нивите семејства, на членовите на семејствата на починатите во несреќата, како и на односните надлежни органи во овие земји.

Напомена. – Договорите за поделба на капацитетот и сличните договори за партнерство, понекогаш бараат од партнерите во договорот да постапуваат како „првоповикан да реагира“

во име на погодениот оператор во случај кога партнерот од договорот може побрзо да пристигне до локацијата на несреќата отколку погодениот оператор на воздухоплов.

8.43 Препорачана практика.- При организирањето на влез на лицата од 8.39, земјата на настанот и соседните земји не треба да бараат друг патен документ освен пасош или вонреден патен документ кој се издава посебно за тие лица, за да им овозможи да патуваат во тие земји. Тогаш кога земјата каде што настанала несреќата или соседната земја бара визи за влез за лицата од 8.39 и 8.40 погоре, таа треба да го забрза издавањето на тие визи.

8.44 Јавните органи прават подготовки за издавање на вонредни патни документи, доколку е потребно, на нивните државјани кои ја преживеале несреќата.

8.45 Јавните органи ја пружаат целата потребна помош, како подготовки за превоз и ослободување од царина, при репатријацијата на човечките останки во нивните земји на потекло, на барање на членовите на семејството на починатиот или на операторот на воздухопловот чиј воздухоплов учествувал во несреќата.

ДОДАТОК 1. ОПШТА ДЕКЛАРАЦИЈА

ОПШТА ДЕКЛАРАЦИЈА

(Надвор/Внатре)

Оператор

Национални обележја и регистерски ознаки Број на лет Датум

Заминување од Пристигање во
(Место) (Место)

ЛИНИЈА НА ЛЕТАЊЕ

(во столпчето "Место" секогаш се наведува местото на поаѓање, секое застанување долж линијата, и одредиштето)

МЕСТО

ИМИЊА НА ЕКИПАЖОТ*

БРОЈ НА ПАТНИЦИ
ВО ОВАА ФАЗА**

Место на заминување:

Влегуваат во воздухопловот

Транзитни за истиот лет

Место на пристигање:

Излегуваат од воздухопловот

Транзитни за истиот лет

297 mm

<i>Здравствена декларација</i> Име и број на седиште одностој функција на лицата во воздухопловот кои се со болест која не е маглива од летањето или последици на нисорска, а којшто може да имаат заразна болест (температура од 38 °C или повеќе заедно со еден или повеќе од следниве знаци односно симптоми, нпр. се гледа дека не му е добро, упорна кашлица, отекнато дишење, упорна дијареја, упорно повраќање, кожен осип, модрици или крварење без очигледна повреда, односно конфузиозност или скорашен напад, постои голема можност дека лице то страда од заразна болест) како и важи случаи на заболениост кои следеле во претходното место на застанување Детали за секоја дезинсекција односно санитарен третман (место, датум, време, начин) во текот на летот. Доколку не е извршена дезинсекција во текот на летот, дадете детали за последната дезинсекција Потпис, ако треба, со време и датум Одговорниот член на екипажот	Само за службена употреба
---	----------------------------------

Изјавувам дека сите изјави и податоци кои се содржани во оваа Општа декларација, како и во кои било дополнителни формулари кои треба да се поднесат со Генералната декларација се целосни, точни и вистинити според моето сознание и дека сите транзитни патници ќе го продолжат патувањето/го продолжиле летот.

ПОТПИС

Големината на документот да биде 210 мм x 297 мм

* Се пополнува кога тоа го бара државата

** Не се пополнува кога се поднесуваат патните листи, а се пополнува само ако бара државата

ДОДАТОК 2. ПАТНИЧКА ЛИСТА

[illegible]

Големината на документот да биде 210 mm x 297 mm

*Се пополнува само ако бара државата.

**ДОДАТОК 4. УВЕРЕНИЕ ЗА ДЕЗИНСЕКЦИЈА
СО ДОЛГОТРАЈНО ДЕЈСТВО**

ВЛАДАТА НА

**УВЕРЕНИЕ ЗА ДЕЗИНСЕКЦИЈА
СО ДОЛГОТРАЈНО ДЕЈСТВО**Внатрешни површини, вклучително со простор за товар, на воздухопловот
(регистерски ознаки)бса третирани со одобрено средство со долготрајно дејство на согласно препораките на
(датум)

Светската здравствена организација (неделен епидемиолошки извештај на СЗО Бр. 7, 1985, стр. 47; Бр. 12, 1985, стр. 90; Бр. 45, 1985, стр. 345-346; и Бр. 44, 1987, стр. 335-336) како и сите измени на истите.

Третманот мора да се повтори доколку со чистење или други операции е остранет поголем дел од средството за дезинсекција со долготрајно дејство, а во секој случај во рок од 8 недели од горе-наведениот датум.

Датум на истекување:

Потпис:

Титула:

Датум:

ДОДАТОК 5. КАРТОН ЗА ВЛЕГУВАЊЕ/ИЗЛЕГУВАЊЕ
ОД ВОЗДУХОПЛОВМЕЃУНАРОДЕН КАРТОН ЗА ВЛЕГУВАЊЕ/ИЗЛЕГУВАЊЕ
ОД ВОЗДУХОПЛОВ

(Молиме да се пишува со печатни букви*)

1. Име:
Родено име Презиме (презимиња)
2. Датум на раѓање:
Година Месец Ден
3. Државјанство:
4. Патен документ:
Земја на издавање Тип на документ Број
5. Патници во доаѓање:
аеродром на влегување
во воздухоплов
или
Патници во заминување:
аеродром на напуштање
на воздухопловот
6. (Други податоци кои се бараат по избор на Државата)
 - a)
 - b)
 - c).....

* Се применува за јазиците кои ја користат латиницата.

ДОДАТОК 6. ПРЕПОРАКА НА СОВЕТОТ ЗА ЦАРИНСКА СОРАБОТКА*

**За поедноставена царинска контрола, врз основа на дволиниски систем,
на патниците кои пристигнуваат по воздушен пат**

„ СОВЕТОТ ЗА ЦАРИНСКА СОРАБОТКА,

Земајќи ја предвид Препораката Бр. Б-3 од седмата седница на Секторот за олеснување на Меѓународната организација за цивилно воздухопловство и усвоена од Советот на таа Организација во декември 1968 година, во врска со поставувањето на меѓународните аеродроми на дволиниски системи заради забрзување на пропуштањето на багажот кој доаѓа;

Земајќи ја предвид Препораката Бр. 11 усвоена на втората интервентна седница на Европската конференција за цивилно воздухопловство одржана во јули 1969 година за дволинискиот односно црвено/зелениот систем;

Сакајќи да даде придонес кон напорите за подобрување на протокот на патничкиот сообраќај на меѓународните аеродроми;

Сметајќи дека оваа цел може да се постигне со воведување на поедноставена процедура врз основа на дволиниски систем за царинска контрола на патници и нивниот багаж;

Сметајќи дека ваквиот систем може да биде усвоен без да се намали ефективностата на контролата и дека истиот им овозможува на царинските власти ефикасно да се справуваат со растечкиот број на патници без соодветно зголемување на бројот на царинските службеници;

Сметајќи дека е од суштествено значење да се изедначат одликите на овој систем помеѓу различните земји заради непречено работење;

Препорачува членките, на нивните поголеми меѓународни аеродроми и во директна соработка со операторите на аеродроми, да воведат дволиниски систем каков што е опишан подолу за патниците што доаѓаат и нивниот багаж:

1) Системот овозможува патниците да одберат помеѓу две линии:

а) една (зелена линија) за патници кои со себе не носат стоки односно носат стоки кои можат да се внесат без да се платат увозни давачки и даноци и коишто не се предмет на увозни забрани или рестрикции; и

б) втора (црвена линија) за другите патници.

2) Секоја линија е јасно и карактеристично обележана за да можат патниците лесно да изберат помеѓу нив. Основното карактеристично обележување е:

а) за линијата која се споменува во 1) а), правилен осмоаголник во зелена боја со зборовите „НИШТО ЗА ПРИЈАВУВАЊЕ“;

- б) за линијата која се споменува во 1) б), квадрат во црвена боја со зборовите „СТОКА ЗА ПРИЈАВУВАЊЕ“).

Исто така, линиите треба да се идентификуваат со натпис кој ги содржи зборовите „CUSTOMS“ („DOUANE“).

- 3) Текстовите кои се споменуваат во став 2) се на англиски и/или француски јазик, како и на кој било друг јазик или јазици за кои се смета дека се корисни за односниот аеродром.
- 4) Патниците мора да бидат доволно добро информирани за да одберат помеѓу линиите. За оваа цел, важно е:
- а) патниците да бидат информирани за функционирањето на системот како и за описот на количините на стоки кои ги носат со себе при користењето на зелената линија. Ова може да се прави со користење на плакати или плочи на аеродромот или со летоци кои на аеродромите се даваат на јавноста или се дистрибуираат преку туристички агенции, авиопревозници и други заинтересирани тела;
 - б) патот до линиите да биде јасно означен.
- 5) Линиите се поставуваат надвор од зоната на испорачување на багажот за да можат патниците да го имаат целиот багаж со себе при одбирањето на линијата. Исто така, линиите така се организираат за да може протокот на патници до таа зона до излезите од аеродромот да биде колку што е можно подиректен.
- 6) Растојанието помеѓу испораката на багажот и влезовите до линиите треба да биде доволен за да им се овозможи на патниците да решат која линија да ја одберат и да се движат во линијата без да предизвикаат застој.
- 7) Во зелената линија, патниците не се предмет на никакви царински формалности, но царинската служба има право да врши брзи произволни проверки; во црвената линија патниците ги завршуваат формалностите кои ги бара царинската служба.

Нагласува дека дволинискиот систем не е нужно неспоив со примената на други контроли, како на пример валутната контрола, доколку релевантните прописи бараат целосна контрола на патниците и нивниот багаж;

Бара од членките кои ја прифатиле оваа препорака да го известат генералниот секретар:

- а) за нивното прифаќање и датумот од којшто ќе ја применуваат Препораката;
- б) имињата на аеродромите каде што се применува дволинискиот систем.

Генералниот секретар го пренесува овој податок до царинските управи на членките, до генералниот секретар на Меѓународната организација за цивилно воздухопловство (ICAO) и до генералниот директор на Меѓународното здружение на авиопревозници (IATA)“.

ДОДАТОК 7. УВЕРЕНИЈА ЗА ЧЛЕНОВИ НА ЕКИПАЖИ (СМС)

Предната страна на СМС

Земја на издавање Надлежен орган		УВЕРЕНИЕ ЗА ЧЛЕН НА ЕКИПАЖ	
Фотографија на носителот на Уверението	Презиме	Име	
	Пол	Државјанство	Датум на раѓање
	Вработен во	Професија	
	Број на документот	Датум на истекување	
	(Потпис на носителот)		

ЗАДНАТА СТРАНА НА СМС

Земја на издавање	
Носителот има право на повторен влез, во секое време, по изготвувањето на ова уверение, во рокот на важноста.	
Издадено во (Место на издавање)	(Потпис) Орган на издавање
Зона што се чита машински (При издавање на Уверение кое не се чита машински, се остава празна)	

Напомена.— Деталните спецификации за машински читливото уверение за член на екипаж можат да се најдат во Док. 9303, Дел 3 —Патни документи што се читаат машински: Том 1, MRTD со машински читливи податоци кои се чуваат во формат на оптичко препознавање на карактери.

ДОДАТОК 8. УВЕРЕНИЕ ЗА ИНСПЕКТОР ЗА ЦИВИЛНО ВОЗДУХОПЛОВСТВО
Предната страна на Уверението

Зона што се чита машински

Земја на издавање Надлежен орган	УВЕРЕНИЕ ЗА ИНСПЕКТОР ЗА ЦИВИЛНО ВОЗДУХОПЛОВСТВО
Фотографија на носителот на Уверението	Презиме
	Име
	Пол/ Државјанство/ Датум на раѓање
	Вработен во
	Професија
	Инспектор за цивилно воздухопловство
	Број на документот Датум на истекување
	(Потпис на носителот)

(Се остава празно во случај на издавање на Уверение кое не се чита машински)

Задната страна на Уверението

	Земја на издавање
Носителот има право на повторен влез во секое време по изготвувањето на ова уверение во текот на периодот на важноста.	
Издадено во (Место)	(Потпис) Орган на издавање

Напомена.— Деталните спецификации за машински читливото уверение можат да се најдат во Док 9303, Дел 3 — Патни документи што се читаат машински: Том 1, MRTD со машински читливи податоци кои се чуваат во формат на оптичко препознавање на карактери.

**ДОДАТОК 9. ПРЕДЛОГ ФОРМАТИ ЗА ДОКУМЕНТИ
ПОВРЗАНИ СО ВРАЌАЊЕ НА ЛИЦА КОИ НЕ СЕ
ПРОПУШТААТ****1. ПОТВРДА ЗА ИЗГУБЕНИ ИЛИ УНИШТЕНИ ПАТНИ ДОКУМЕНТИ (видете во 5.6)**

Од: Пасошка контрола или друг надлежен орган: (Име)
Аеродром: (Име)
Земја: (Име)
Телефон:
Телекс:
Факс:

До: Пасошка контрола или друг надлежен орган: (Име)
Аеродром: (Име)
Земја: (Име)

Лицето за коешто му е издаден овој документ на (датум) на (име на аеродромот) со летот (број на летот) од (град и земја).

Ова лице кое се смета дека не треба да се пропушти ги има изгубено или уништено своите патни документи и тврди дека е/се мисли дека е (пречкртајте се што не ви треба и внесете каква било дополнителна информација).

Презиме:

Име (имиња):

Датум на раѓање:

Фотографија

Место на раѓање:

ако има

Државјанство:

Адреса на живеење:

Авиопревозникот во доаѓање доби упатство да го отстрани патникот од територијата на оваа Земја со летот (број на летот) кој заминува на (датум) во (време) од (име на аеродромот).

Согласно Анекс 9 на Конвенцијата за меѓународно цивилно воздухопловство, земјата во којашто патникот последно престојувал и од којашто тргнал на последното патување се повикува да го прифати на преиспитување тогаш кога на лицето не му е одобрен влез во друга земја.

Датум:

Име на службеникот:

Титула:

Потпис:

Име на пасошката контрола односно на друг надлежен орган:

(Опомена: Ова НЕ Е документ за идентификација)

Annex 9 — Facilitation

Appendix 9

**2. ПИСМО ВО ВРСКА СО ЛАЖНИ, ФАЛСИФИКУВАНИ ПАТНИ ДОКУМЕНТИ И ИМИТАЦИИ ОДНОСНО
АВТЕНТИЧНИ ДОКУМЕНТИ КАЈ ЛИЦА КОИ ЛАЖНО СЕ ПРЕТСТАВУВААТ (видете 5.7)**

Од: Пасошка контрола или надлежен орган: (Име) Аеродром: (Име) Земја: (Име) Телефон: Телекс: Факс:	До: Пасошка контрола или надлежен орган: (Име) Аеродром: (Име) Земја: (Име)
Во прилог на писмово е фотокопија на лажен/фалсификуван/имитација на пасош/лична карта/автентичен документ кој го покажало лице кое лажно се преставувало. Број на документот: Земјата во чиешто име се издава овој документ:	
Горе-наведениот документ го користеше лице кое тврдеше дека е: Презиме: Име (имиња):	
Датум на раѓање: Место на раѓање: Државјанство: Адреса на живеење:	Фотографија ако има
Ова лице пристигна на (датум) на (име на аеродромот) со лет (број на летот) од (град и земја). На носителот на документот не му беше дозволен влез во (име на земјата) и авиопревозникот во доаѓање доби упатство да го отстрани патникот од територијата на оваа земја со летот (број на летот) кој заминува во (време) на (датум) од (име на аеродромот). Горе-споменатиот документ е потребен како доказ во кривичното гонење на неговиот носител и истиот му е одземен. Бидејќи овој документ е сопственост на земјата во чиешто име е издаден, по кривичното гонење истиот ќе им биде вратен на надлежните органи. Согласно Анекс 9 на Конвенцијата за цивилно воздухопловство, земјата во којашто патникот последно престојувал и од којашто тргнал на последното патување се повикува да го прифати на преиспитување тогаш кога на лицето не му е одобрен влез во друга земја.	
Датум:	Име и потпис на службеникот: Титула: Име на пасошката контрола или на надлежниот орган:

ДОДАТОК 10. МОДЕЛ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ЗА ДОКУМЕНТИТЕ ПОВРЗАНИ СО УВОЗ И ИЗВОЗ НА СТОКИ

Шпедитер (Извозник)	Датум: Референтен број и сл.												
Примач	Друга адреса (нпр. купувач, ако тоа не е примачот)												
Адреса за известување или испорака	Преглед по земји												
Преглед на превоз	Рокови за испорака и плаќање												
<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 40%; border: none;">Обележја и бројки; број и тип на пакет; опис на стоките</td> <td style="width: 15%; border: none;">Статистички број.</td> <td style="width: 15%; border: none;">Нето количина</td> <td style="width: 30%; border: none;">Вредност</td> </tr> <tr> <td style="border: none;"> </td> <td style="border: none;"></td> <td style="border: none;"></td> <td style="border: none;"></td> </tr> <tr> <td style="border: none;"></td> <td style="border: none;"></td> <td style="border: none; text-align: center;">Бруто тежина</td> <td style="border: none; text-align: center;">Мерка</td> </tr> </table>		Обележја и бројки; број и тип на пакет; опис на стоките	Статистички број.	Нето количина	Вредност							Бруто тежина	Мерка
Обележја и бројки; број и тип на пакет; опис на стоките	Статистички број.	Нето количина	Вредност										
		Бруто тежина	Мерка										
Слободно располагање													
Место и датум на издавање; потпис													

297 mm

210 mm

ДОДАТОК 11. ТИПСКА ПРОГРАМА ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ НА АЕРОДРОМСКИТЕ ПРОЦЕДУРИ

1. ЦЕЛ НА ТИПСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ

Целта на Програмата за олеснување на аеродромските процедури е постигнување на целите од Анекс 9 на оперативно ниво, да се олесни завршувањето на формалностите за гранично пропуштање на аеродромот во однос на воздухопловите, екипажите, патниците и стоките.

2. ОПФАТ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ

Програмата за олеснување на аеродромските процедури ги опфаќа сите одредби од Анекс 9 кои се однесуваат на граничното пропуштање на аеродром, како и планирањето и управувањето со овие процеси. Во табелата што е дадена подолу е дадена листа на задачи кои треба да се завршат како и Стандардите и препорачаните практики кои се применуваат за секоја од нив.

3. ОРГАНИЗАЦИЈА И УПРАВУВАЊЕ

3.1. Оперативното средство за спроведување на програмата за олеснување на оперативно ниво е Комитетот за олеснување на аеродромските процедури. Иако ваквите комитети се поддржани од страна на Националниот комитет за олеснување кој постојано се информира за нивните проблеми и напредување, нивниот надзор не мора да го врши ова национално тело. Нивната главна грижа е решавање на проблемите на дневна основа и примена на Анекс 9.

3.2. Се препорачува управникот на аеродромот да раководи со комитетот и да свикува редовни состаноци. Членството треба да се состои од искусни службеници кои се надлежни за надзорот во нивните агенции за инспекција на аеродромот, нпр. царина, пасошка контрола, здравство, карантин и сл. како и управителите на аеродромските бази на операторите на воздухоплови кои вршат меѓународен сообраќај на односниот аеродром. За да успее програмата за олеснување, неопходно е учеството на сите страни.

<i>Задача на Програмата за олеснување на аеродромските процедури</i>	<i>Анекс 9 (13 издание) SARP's</i>
Воспоставување, ревидирање и измена на процедури за влез и пропуштање на летовите на односниот аеродром.	Препорачана практика 6.1.1; Стандарди 6.1.2 до 6.1.4 и 8.17
Редовна ревизија на работата на сите страни во смисла на целта за обработка на патниците во доаѓање во време то 45 минути и на патниците во заминување за 60 минути. Користење на студии за потребно време и анализа на редовите за да се утврди дали се неопходни некакви измени.	Препорачани практики 3.36 и 3.39
Воспоставување на модерни системи за пасочка и царинска контрола со користење на соодветна технологија. Соработка во поставување на автоматизирани системи за пропуштање на патници.	Стандарди 3.40, 3.51, 4.7, 6.20 и 6.21
Правење на неопходни измени во протокот на сообраќајот и во контролните пунктови на аеродромите заради справување со порастот на обемот на сообраќајот.	Препорачана практика 6.1.1

<i>Задача на Програмата за олеснување на аеродромските процедури</i>	<i>Анекс 9 (13 издание) SARP's</i>
Подобрување на квалитетот и квантитетот на контролните капацитети заради намалување на забуните на клиентите	Препорачани практики 6.9 и 6.12
Ревизија на распоредот на персоналот на контролните станици – работни смени, прекувремена работа и сл. и внесување на измени заради задоволување на потребите на сообраќајот.	Препорачана практика 6.3
Обезбедување на мислења од резидентните оператори на воздухоплови и инспекциски служби при проектирањето на нови аеродроми или нови контролни капацитети.	Стандарди 6.1.4 и 6.2
Следење и унапредување на испораката на багажот до зоната за царинска контрола.	Препорачани практики 6.8 и 6.22
Координирање на процедурите за олеснување, контрола на наркотици, воздухопловното	Стандард 8.19

обезбедување и за опасни материи за да се исполнат целите на сите четири програми.	
Не заборавате! Координарајте ги активностите и барањата на различните контролни служби за да се обезбеди неодложно пропуштање и испорака на пратките со стока. Обезбедувајте соодветни средства за товарење/истоварување, како и за безбедно чување на стоките додека чекаат царинска контрола.	Стандард 4.27; Препорачани практики 4.30 и 4.31, 6.31 до 6.34.
Поставување и одржување на електронски системи за изготвување на товарни листови, царинска контрола и испорака.	Стандарди 4.5 и 4.17
Опслужување на клиентите: Редовна ревизија на работата на сите чинители во врска со исполнувањето на рокот од 3 часа за завршување на контролните формалности и правење на измени тогаш кога е нужно и изводливо.	Препорачани практики 4.30 и 4.31
Ревизија на распоредувањето на персоналот во зоната за пропуштање на стоките – работни смени, прекувременно работење и сл. – измени со цел да се задоволат потребите на клиентите.	Стандарди 6.1.3 и 6.42

ДОДАТОК 12. НАЦИОНАЛНА ТИПСКА ПРОГРАМА ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ НА АЕРОДРОМСКИТЕ ПРОЦЕДУРИ

1. ЦЕЛ НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ

Целта на националната програма за олеснување на аеродромските процедури е имплементација на обврската од Чикашката Конвенција која вели дека договорните земји ги обезбедуваат и олеснуваат формалностите за премин на границата и коишто мораат да бидат завршени во однос на воздухопловите што вршат меѓународен сообраќај и нивните патници, екипажи и стоки.

2. ОПФАТ НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ

Важечките членови од Чикашката Конвенција и задачите кои се дел од имплементацијата на секоја од нив се дадени во табелата подолу во текстов. Активностите кои имаат за цел постигнување на овие и на сродни задачи во една земја, ја чинат Националната програма за олеснување.¹

3. ОРГАНИЗАЦИЈА И УПРАВУВАЊЕ

3.1 Примарната одговорност на националната програма за олеснување почива на воздухопловната власт и/или на Министерството за транспорт. Меѓутоа, за да биде програмата успешна, нужно е и учеството на други министерства односно служби, како нпр.:

Царина	Пасошка контрола
Надворешни работи	Органи за издавање пасоши/визи
Земјоделство	Здравство
Обезбедување и контрола на наркотици	Органи за издавање лични карти
Туризам	карантин

3.2 Исто така, од суштинско значење е активното учество на операторите на аеродроми (приватни или јавни) и резидентните меѓународни оператори на воздухоплови и нивните претставништва.

3.3 Други субјекти кои може да играат советодавна улога се владини агенции или невладини организации кои работат на промоција на меѓународниот туризам и трговија.

¹ Група на помали земји со помали потреби и цели може да одлучи да изготви суб-регионална програма за олеснување со цел да ги намалат трошоците.

3.4 Препорачаниот инструмент за спроведување на Националната програма за олеснување е Националниот комитет за олеснување кој е составен од раководните лица на владините агенции кои се инволвирани, како и извршните директори на националните организации кои ги претставуваат операторите на воздухоплови и аеродромските оператори. Претседател треба да биде функционер кој е на врвот на воздухопловна власт или на друг надлежен орган. Со цел да се постигне директна поврзаност помеѓу националниот комитет за олеснување и националниот комитет за воздухопловно обезбедување, некои членови на националниот комитет за воздухопловно обезбедување можат, исто така, да бидат членови на националниот комитет за олеснување и обратно.

3.5 За вршење на работата на комитетот, членовите можат да назначат едно или повеќе лица од средниот раководен кадар на нивните организации да ги претставува на состаноците на ниво на персонал (работни групи). На овие функционери треба да им се даде доволно овластување за да можат да зборуваат во името на своите организации и да иницираат неопходни активности за поддршка на работата на комитетот. Претседателот треба да назначи лице од средниот раководен кадар во неговото министерство или агенција за да претседава и свикнува состаноци на персонално ниво.

3.6 Одлуката за свикнување состаноци на Националниот комитет за олеснување или на назначените претставници на членовите, како и зачестеноста и местото на овие состаноци се прашања кои претседателот ги решава по своја волја. Работните ангажмани за остварување на различните задачи за имплементација зависат од природата на задачата и моменталниот проблем.

4. ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ОЛЕСНУВАЊЕ

Се препорачува органот за Национална програма за олеснување и членството на Националниот комитет за олеснување да се формираат со закон, уредба или извршна постапка на овластено лице, со цел да се обезбеди учество на вклучените разни служби и групи од дејноста и а да се обезбеди континуитет. Генералниот директор за цивилно воздухопловство односно надлежниот орган треба да го иницира процесот за добивање мандат преку националниот политички систем.

Обврска од Чикашката Конвенција	Задачи кои треба да се спроведат
Член 10 – Слетување на аеродром со царинска контрола ...секој воздухоплов кој влегува на територијата на договорна земја,	- Воспоставување на царинска контрола на аеродромите и отворање на нови, доколку е неопходно.

доколку прописите на таа земја тоа го бараат, слетува на аеродром кој е определен од земјата за царинска и друга контрола. При заминувањето од територијата на договорната земја, заминува од слично определен аеродром со царинска контрола...	- Изготвување постапки со коишто операторите на редовен и нередовен воздушен сообраќај можат да бараат дозвола за слетување односно заминување од аеродроми со царинска контрола.
Член 13 – Прописи за влез и контрола Законите и регулативите на договорна земја во врска со доаѓањето и заминувањето од нејзината територија на патници, екипажи или стоки со воздухоплови, како оние поврзани со влез, пропуштање, гранична, пасошка и царинска контрола и карантин се почитуваат од страна на или во име на овие патници, екипажи или стоки по влегувањето во или заминувањето од, односно во текот на престојот на територијата на таа земја.	- Поддршка на заинтересираните служби за гранична контрола в утврдувањето и одржувањето на ефективни инспекциски системи на аеродромите и во нивните напори за рационализација на односните постапки. - Изготвување на програми за контрола на проблемите во обезбедувањето, како лажните документи, нелегалната миграција и шверцот. - Координирање на подготовките за пропуштање на голем број меѓународни посетители за специјални настани, како нпр. меѓународни спортски натпревари.
Член 14 – Спречување на ширење на болести Секоја договорна земја се согласува дека ќе презема ефективни мерки за спречување на ширење по воздухопловен пат на колера, тифус (епидемичен), големи сипаници, жолта треска, чума и слични други заразни болести кои што повремено договорните земји ќе ги именуваат,...	- Утврдување, ревизија и измена, по потреба, на националните стратегии за спречување на ширењето на заразни болести по воздушен пат, како на пример оние за дизенсекција, дезинфекција, карантинска програма поврзана со јавното здравје и заштитни мерки кои ќе се применуваат во време на здравствена тревога.
Член 22 Олеснување на формалностите Секоја договорна земја се согласува да усвои секакви изводливи мерки, преку донесување на посебни	- Утврдување, ревизија и, ако е потребно, измена на националните прописи кои ги

регулативи или на друг начин, за олеснување и забрзување на пловидбата на воздухопловите помеѓу териториите на договорните земји и за да се спречи непотребното доцнење за воздухопловите, екипажите, патниците и стоките, особено при примената на законите поврзани со граничната контрола, карантинот, царината и пропуштањето.	применуваат царинските служби на земјата, законите за гранична контрола и карантин кои се наменети за меѓународното движење по воздушен пат.
Член 23 – Постапки поврзани со царинската и гранична контрола Секоја договорна земја се обврзува, до оној степен до којшто е практично изводливо, да утврди постапки за царинска и гранична контрола согласно практиките кои се одразуваат на меѓународното воздухопловство и во склад со практиките кои можат да се воспостават или повремено да се препорачуваат согласно Конвенцијата...	- Утврдување и измена, ако е потребно, на постапките за царинска и гранична контрола кои се спроведуваат на аеродромите, нивно усогласување со Стандардите и препорачаните практики од Анекс 9. - Поддршка и заложба за национално издавање на пасоши и други патни документи согласно спецификациите на ИКАО од Док 9303 –Патни документи што се читаат машински.
Член 37 – Усвојување на меѓународни стандарди и постапки Секоја договорна земја прифаќа да соработува во обезбедувањето на највисок можен степен на изедначеност на прописите, стандардите, постапките и организацијата во однос на воздухопловите, персоналот, воздушните патишта и помошните услуги во однос на сите аспекти во коишто изедначеноста ја олеснува и подобрува воздушната навигација. ... (s) Царински и гранични постапки	- Учествовање во изготвувањето на Анекс 9 на ИКАО. - Повремено ревидирање на националните постапки со цел да се постигне усогласеност со одредбите од Анекс 9.

Член 38 – Останување на меѓународните стандарди и постапки Секоја земја која смета дека не може да ги испочитува сите аспекти на некој меѓународен стандард или постапка односно сопствените прописи или практики да ги изедначи во целост со некој меѓународен стандард или постапка по измена на истата, или којашто смета дека е нужно да усвои прописи или практики кои во некој конкретен аспект се разликуваат од оние кои се утврдени со меѓународен стандард, веднаш ја известуваат Меѓународната организација за цивилно воздухопловство за разликите помеѓу нивната практика и онаа утврдена со меѓународен стандард...	- Повремено ревидирање на исполнителноста од страна на сите релевантни служби на прописите од Анекс 9 и известивање на ИКАО за разликите помеѓу националните практики и релевантните стандарди.
--	--

ДОДАТОК 13. КАРТИЧКА ЗА ЗДРАВСТВЕНО ЛОЦИРАЊЕ НА ПАТНИЦИ

КАРТИЧКА ЗА ЗДРАВСТВЕНО ЛОЦИРАЊЕ НА ПАТНИЦИ			
Картичката за здравствено лоцирање на патници се пополнува тогаш кога органите за јавно здравство се сомневаат дека постои заразна болест. Податоците кои се внесуваат ќе им помогнат на здравствените органи во справувањето со здравствената ситуација со тоа што ќе им овозможат да ги најдат патниците за кои постои можност дека биле изложени на заразна болест. Здравствените органи го чуваат овие податоци согласно позитивниот закон и се користат само за здравствени цели.			
Податоци за летот			
1. <i>Авиопревозник и број на лет</i>		2. <i>Датум на пристигањем</i>	
		3. <i>Број на седиште каде реално сте седеле</i>	
Авиопревозник		број на лет	Ден Месец Година
Лични податоци			
4. <i>Име</i>			
Презиме		Име (иминџа)	
<i>Сегашната адреса (со името на земјата)</i>			
Улица и број		Град	Земја/Покраина
Земја		Почтенски број	
<i>Телефонски број (Дома, канцеларија, мобилен)</i>			
Код на земјата Код на градот		Телефонски број	Електронска адреса
Број на пасош или на патен документ		Земја на издавање/орган	
Податоци за контакт			
5. <i>Адреса и телефонски број каде што може да ве најдат во текот на престојот или ако посетувате повеќе места, бројот на мобилниот телефон и преата адреса</i>			
Улица и број		Град	Земја/Покраина
Земја		Почтенски број	Телефонски број (со кодот на земјата) или број на мобилен телефон
6. <i>Податоците за контакт со лица кое најдобро знае каде ќе бидете во следните 31 ден, за слушај на тревога или за да ви даде важни здравствени информации. Ве молиме да го внесете име на лице кое ви е блиско или контакт на работа. Вие НЕ СТЕ тоа лице..</i>			
a. <i>Name</i>			
Презиме		Име (иминџа)	
b. <i>Телефонски број</i>			
c. Код на земјата Код на градот		Телефонски број	Електронска адреса
Улица и број		Град	Земја/Покраина
Почтенски број			
7. <i>Дали патувате со друго лице?</i>		<i>ДА/НЕ Заокружете го точниот. Ако е да, со кого? Име на лицето (лицата) или групата</i>	

Текст на Амандман 25 на Анекс 9 на ICAO

А. Дефиниции

.....

Овластен економски оператор. АЕО е страна која е вклучена во меѓународниот промет на стоката или некоја друга функција, кој за тоа добил одобрение од националната царинска управа бидејќи се придржува кон стандардите на WCO (Светската царинска организација) или еквивалентните стандарди за обезбедување на ланецот на набавки. АЕОи може да опфаќаат производители, увозници, извозници, брокери, превозници, компании кои се бават со групирање на авионски пратки за различни авиопревозници (консолидатори), посредници, пристаништа, воздухопловни пристаништа, оператори на терминали, здружени оператори, магацини, дистрибутери и шпедитери.

Напомена. – Дефиницијата е усогласена со таа од "Рамковните стандарди за обезбедување и олеснување на глобалната трговија" на Светската царинска организација.

.....

Потребни мерки на претпазливост. Проверки кои ги вршат членови на обучен персонал на операторот на воздухопловот или компанијата која работи во име на операторот на воздухопловот, на местото на симнување, со цел да се осигури дека секое лица поседува важечка патна исправа и, ако е применливо, виза или дозвола за престој за влез во земјата на транзит и/или земјата која ги прима/прифаќа. Овие проверки се со намера да се осигури дека се откриваат неправилностите (на пр., очигледно измена на исправа).

.....

ГЛАВА 3. ВЛЕЗ И ЗАМИНУВАЊЕ НА ЛИЦА И НА НИВНИТЕ БАГАЖИ

.....

Б. Документи кои се потребни за патување

3.5. Јавните органи осигуруваат дека од посетителите нема да се бараат никакви други документи освен оние кои се предвидени во оваа Глава за влез и заминување од нивната територија.

.....

В. Обезбедување на патните документи

.....

3.9.1 Препорачана практика - *Јавните органи кои издаваат или имаат намера да издаваат eMRTDs треба да се приклучат кон Јавниот регистар на клучеви (PKD) на ICAO (Public Key Directory).*

3.9.2 Препорачана практика - *Јавните органи кои вршат проверки на eMRTDs на граничните контроли треба да се приклучат кон Јавниот регистар на клучеви (PKD) на ICAO (Public Key Directory) и да ги користат информациите кои стојат на располагање во PKD за да ги проверат eMRTDs на граничните контроли.*

3.X1 *Јавните органи на INTERPOL веднаш и доставуваат точни податоци за украдени, изгубени и повлечени патни исправи кои тие ги издале, заради внесување во базата на податоци за Украдени и изгубени патни исправи (SLTD).*

3.X2 Препорачана практика – *Секој јавен орган треба, колку што е изводливо, да ги проверува на граничните контролни места за влез и заминување, патните исправи на лицата кои патуваат во меѓународниот сообраќај во однос на базата на податоци на INTERPOL за Украдени и изгубени патни исправи (SLTD).*

Г. Патни исправи

.....

3.X3 *Јавните органи осигуруваат дека патните исправи на бегалците и лицата без државјанство ("Стандардни патни исправи") се машински читливи согласно условите наведени во Doc 9303.*

Напомена. – "Стандардните патни исправи" се предвидени во Конвенцијата која се однесува на статусот на бегалците, од 1951 година и Конвенцијата која се однесува на статусот на лицата без државјанство, од 1954 година (спореди го особено член 28 и од двете конвенции.)

.....

3.14.1 Препорачана практика. – *Ако се наплаќа надоместок за издавање или замена на патна исправа, износот на тој надоместок не треба да биде поголем од оперативниот трошок.*

.....

3. Преглед на патни исправи

.....

3.33 *Операторите на воздухоплови ги преземаат потребните мерки на претпазливост на местото на качување во воздухоплов, за да осигураат дека лицата*

поседуваат исправи кои се пропишани од страна на земјите на транзит и на одредиште, заради контрола, како што е опишано во оваа Глава

.....

ГЛАВА 4. ВЛЕЗ И ЗАМИНУВАЊЕ НА ТОВАР И ДРУГИ ПРЕДМЕТИ

А. Општо

.....

4.9.1 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да разгледаат воведување на програми за овластени економски оператори со кои се подобрува обезбедувањето, на кој начин се создава амбиент за олеснителни царински контролни мерки.*

Напомена. – *Олеснителните царински контролни мерки може да опфаќаат намалено ниво на физички прегледи и испитувања, доставување на ограничен збир на елементи на податоци, известување за планиран преглед пред пристигнувањето на стоката и други олеснителни мерки. Контролните мерки треба да се темелат врз потребните информации кои претходно и се доставуваат на царината и со користење на постапките за проценка на ризикот.*

4.9.2 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да поттикнат склучување на спогодби или договори за взаемно признавање на нивниот односен овластен економски оператор или на соодветните програми.*

Б. Информации кои ги бараат јавните органи

.....

4.11.1 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да го земат предвид, за целите за олеснување, ако е возможно, користењето на расположливи претходни известувања за товарот за подоцнежните увозни, извозни и/или за транзит царински постапки заради царинење.*

.....

4.17.1 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да земат предвид воведување на договори со цел да им се овозможи на сите страни вклучени во операциите за превоз на товар по воздушен пат да ги достават сите податоци кои ги бараат јавните органи во врска со пристигнувањето, престојот и заминувањето на воздухоплов и товар, до една влезна точка (Единствен шалтер – Single Window).*

4.17.2 Препорачана практика. – *Јавните органи треба да ги поттикнат сите учесници во превозот, управувањето и царинењето на упростени односни*

постапки и документи како и да соработуваат или директно учествуваат во развојот на електронски заеднички системи за товар кој се превезува по воздушен пат, кои користат меѓународни договорени стандарди со цел да се подобри размената на податоци кои се однесуваат на овој сообраќај и да се осигури интероперабилност помеѓу системите на сите учесници.

.....

В Пропуштање и царинење на товар за извоз и увоз

.....

Г СЕ БРИШЕ

.....

4.30 Препорачана практика. – Јавните органи треба да воспостават посебни постапки, во кои се предвидува брзо ослободување на стоката при пристигнување или заминување за овластените лица. Овие овластени лица треба да исполнуваат посебни критериуми, кои може да опфаќаат соодветна евиденција за исполнување на официјалните услови и задоволителен систем за управување со нивните комерцијални податоци.

4.30.1 Препорачана практика. – Посебните постапки за овластените лица може да опфаќаат, но не се ограничуваат на:

- а) ослободување на стоката за извоз или увоз врз основа на минимален број на податоци кои се потребни за утврдување на стоката и за дозвола за понатамошно завршување на крајната декларација за стоката.
- б) царинење на стоката за извоз или увоз во просториите на овластеното лице или на друго место одобрено од царинските власти;
- в) поднесување на декларацијата за стоката за увоз или извоз, врз основа на внесувањето во евиденцијата на овластеното лице;
- г) поднесување на декларацијата за поединечна стока за сите увози или извози за даден период, кога исто лице често увезува или извезува стока.

Напомена. – Што се однесува на поимот "овластено лице" (Препорачана практика 4.30 и 4.30.1 погоре), се обрнува внимание на Преодниот стандард 3.32 од Меѓународната конвенција на WCO за поедноставување и ускладување на царинските постапки, ревидирана во 1999 година, која влезе во сила во 2006 година ("ревидирана Кјото Конвенција").

4.31 Препорачана практика. – Стоките коишто не се предмет на поедноставените или посебните процедури наведени во 4.27 до 4.30.1 треба да се ослободат или оцаринат веднаш по пристигнувањето, во зависност од

исполнувањето на царинските и други услови. Јавните органи треба да си постават за цел ослободување на сите стоки на кои не се врши никаква проверка, во рок од 3 часа од нивното пристигнување и поднесувањето на соодветната документација. Јавните служби, операторите на воздухоплови и увозниците или нивните овластени застапници треба да ги координираат нивните односи функции за да се осигури дека оваа цел е исполнета.

.....

ГЛАВА 5. ЛИЦА НА КОИ НЕ ИМ СЕ ДОЗВОЛУВА ВЛЕЗ И ПРОТЕРАНИ ЛИЦА

.....

5.14 Јавните органи не ги казнуваат парично операторите на воздухоплови ако лицата кои пристигнуваат и се во транзит немаат исправна документација, ако операторите на воздухопловите можат да докажат дека презеле соодветните мерки на претпазливост за да се осигури дека овие лица ги исполниле условите за документација за влез во земјата која ги прима.

Напомена. – Треба да се обрне внимание на односниот текст од Дос 9303, Машински читливи патни исправи и соодветниот материјал со упатства и Дос 9957, Прирачник за олеснувањето, во кој може да се најде објаснување за неправилностите во, и проверката и веродостојноста на, патните исправи.

.....

ГЛАВА 8. ДРУГИ ОДРЕДБИ ЗА ОЛЕСНУВАЊЕТО

.....

3. Давање помош на жртвите на авионска несреќа и на нивните семејства

.....

8.46 **Препорачана практика.** – Јавните органи треба да донесат закони, прописи и/или политики како поддршка на помошта која се дава на жртвите на авионска несреќа и на нивните семејства.

Напомена. – Треба да се обрне внимание на Дос 9998, Политика на ИКАО за давање помош на жртвите на авионска несреќа и на нивните семејства и Дос 9973, Прирачник за давање помош на жртвите на авионска несреќа и на нивните семејства.

Службен весник
на Република Македонијаwww.slvesnik.com.mkcontact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о. - Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
в. д. директор и одговорен уредник – м-р Тони Трајанов
телефон: +389-2-55 12 400
телефакс: +389-2-55 12 401

Претплатата за 2016 година изнесува 10.100 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД – Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.
Цената на овој број е 450 денари.

ISSN 0354-1622

2016026